

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ**

**ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА ТӘРБИЕЛЕУ- БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН
ҰЙЫМДАСТЫРУ БОЙЫНША ПЕДАГОГТЕРГЕ АРНАЛҒАН
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ ПЕДАГОГОВ ПО
ОРГАНИЗАЦИИ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ПРОЦЕССА В РАЗНОВОЗРАСТНЫХ ГРУППАХ**

Астана 2026

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
Балаларды ерте дамыту институтының базасында әзірленген

Түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру бойынша педагогтерге арналған әдістемелік ұсынымдар. – Астана, 2026. – 85 бет.

Пікір берушілер:

Жиенбаева С. Н., профессор, п.ғ.д.

Озганбаева К.Т., меңгеруші

Такирова С. К., әдіскер

Әдістемелік ұсынымдарда тәрбиелеу-білім беру процесін, режимдік сәттер мен түрлі балалар әрекетін ұйымдастыру, тәрбиелеу мен оқытуды ұйымдастырудың негізгі тәсілдері, тәрбие мен оқытудың нысандары мен құралдары, түрлі жас топтарында дамытушы ортаны ұйымдастыруға қойылатын талаптар қарастырылған.

Аталған әдістемелік ұсынымдар мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтеріне арналған.

Әдістемелік ұсынымдар ҚР ОАМ Балаларды ерте дамыту институтының Ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2026 жылғы 25 мамырдағы № 6 хаттама).

Балаларды ерте дамыту институты, 2026 ж.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Әдістемелік ұсынымдар түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту педагогтеріне әдістемелік көмек көрсету мақсатында әзірленді.

Аталған әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу қажеттілігі мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесін дамытудың заманауи үрдістеріне, білім берудің вариативтік нысандарының кеңеюіне, сондай-ақ түрлі жас топтары бар мектепке дейінгі ұйымдар санының артуына байланысты. Қазіргі кезде мұндай топтар түрлі жастағы балаларды біріктіру қажеттілік болып табылатын мектепке дейінгі шағын орталықтарда, отбасылық бөбекжайларда, бөбекжай-бақшаларда ұйымдастырылады.

Түрлі жас топтары жас ерекшеліктері, физикалық даму деңгейі, сөйлеу, танымдық және әлеуметтік мүмкіндіктері бойынша ерекшеленетін балалармен бір мезгілде тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың ерекше нысанын қамтиды. Бұл ерекшелік педагогтен кәсіби құзыреттілікті, тәрбиеленушілердің жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыра білуді, тәрбие мен оқыту мазмұнының сабақтастығын қамтамасыз етуді, әрбір баланың толыққанды дамуына жағдай жасауды талап етеді.

Түрлі жас топтары мектепке дейінгі ұйымның құрамдас бөлігі ретінде тәрбие мен оқыту нәтижелеріне бағдарланған тәрбиелеу-білім беру процесінің мазмұнына, тәрбиеленушілердің оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптарды айқындайтын және дамытушы ортаны құру үшін негіз болып табылатын Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына (ҚР ОМ 2022жылғы 3 тамыздағы №348 бұйырығы) (бұдан әрі-Стандарт) сәйкес тәрбиелеу-білім беру процесін жүзеге асырады.

Әдістемелік ұсынымдар Стандартқа, Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарлары (ҚР БҒМ 2012 жылғы 20 желтоқсандағы №557 бұйырығы) (бұдан әрі - Үлгілік жоспар) мен Үлгілік оқу бағдарламасына (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйырығы) (бұдан әрі - Үлгілік бағдарлама) сәйкес әзірленді. Ұсынымдарда әрекетті ұйымдастыру ерекшеліктері, балаларды тәрбиелеу мен оқытуды ұйымдастырудың негізгі тәсілдері, тәрбиелеу-білім беру процесін жоспарлау, дамытушы ортаны ұйымдастыру, түрлі балалар әрекетін ұйымдастыру, күн тәртібі қамтылған.

Мектепке дейінгі ұйымдардың қызметінде әдістемелік ұсынымдарды қолдану түрлі жас топтарының педагогтеріне мектепке дейінгі балалық шақтың бірегейлігі мен құндылығын сақтай отырып, тәрбиелеу-білім беру процесінің тиімділігін арттыруға көмектеседі.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА ӘРЕКЕТ ТҮРЛЕРІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мектепке дейінгі ұйымдарда түрлі жас топтарының әрекеті Мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің үлгілік қағидаларымен (ҚР ОМ 2022 жылғы 31 тамыздағы №385 бұйрығы) (бұдан әрі – Үлгілік қағидалар) реттеледі.

Үлгілік қағидаларға сәйкес мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың қолжетімділігі мен вариативтілігін қамтамасыз ету, қауіпсіз және жайлы білім беру жағдайларын жасау үшін мектепке дейінгі ұйымдардың түрлері құрылады. Мектепке дейінгі ұйымның негізгі құрылымдық бірлігі жас тобы болып табылады, топтар жас ерекшелігі бір немесе жас ерекшелігі әртүрлі қағидасы бойынша жасақталады.

Жас ерекшелігі әртүрлі қағидасы бойынша жас топтарының толықтырылуы:

1. топта жас ерекшелігі екі түрлі (1 жастағы балалар, 2 жастағы балалар) балалар болған жағдайда – 15 баладан артық емес;

2. топта жас ерекшелігі үш түрлі (3 жастағы балалар, 4 жастағы балалар, 5 жастағы балалар) балалар болған жағдайда – 20 баладан артық емес.

Балаларды топқа қабылдау бос орындар болған жағдайда күнтізбелік жыл бойы жүргізіледі және Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы бекіткен Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласында мемлекеттік көрсетілетін қызметтер стандартына сәйкес жүзеге асырылады.

Топтың күн тәртібі Мектепке дейінгі ұйымның жарғысымен және Ішкі еңбек тәртібінің ережелерімен анықталады.

Түрлі жас топтарының жұмысын ұйымдастыру:

- белгіленген күн тәртібін сақтауды;
- балалардың қауіпсіз болуы үшін жағдайларды қамтамасыз етуді;
- тамақтану, ұйқы, серуен және санитарлық-гигиеналық шараларды ұйымдастыруды;
- түрлі жастағы балалардың бейімделуіне жағдай жасауды;
- үй-жайлар мен ойын жабдықтарын тиімді пайдалануды;
- топтың жас ерекшелігін ескере отырып, педагог пен тәрбиеші көмекшісінің міндеттерін бөлуді қамтиды.

Түрлі жас топтарында әрекет түрлерін ұйымдастыру түрлі жастағы балалардың физиологиялық, психологиялық және әлеуметтік қажеттіліктерін ескеретін бірыңғай икемді жүйені құруды көздейді. Мұндай жұмысты ұйымдастыру тәрбиеленушілердің жайлы және қауіпсіз болуы үшін жағдайлармен қамтамасыз етуге, олардың сәтті бейімделуіне және топта қолайлы эмоционалды ахуалдың қалыптасуына ықпал етеді.

Түрлі жас топтарында жұмысты ұйымдастыру барысында балалардың жас ерекшеліктері, ұйқыға жатқызу, тамақтану, қимыл белсенділігі және дербестік деңгейіндегі айырмашылықтар ескерілуі қажет. Кіші жастағы балалар үшін неғұрлым ұзақ демалысты, ересектердің тарапынан көңіл бөлуді және ойын мен қимылдар жасау үшін қауіпсіз кеңістікті қамтамасыз ететін жағдайлар жасау, ересек жастағы балаларды неғұрлым дербес әрекет түрлеріне және шамасы

келетін тапсырмаларды орындауға тарту ұсынылады.

Күн тәртібі балалардың барлық жас санаттары үшін белсенділік пен демалыс кезеңдерінің тиімді ауысуын қамтамасыз ететіндей ұйымдастырылуы қажет. Қажет болған жағдайда ұйқыны, тамақтануды, серуен мен гигиеналық шараларды ұйымдастыруда икемді тәсіл қолданылады.

Қауіпсіз дамытушы орта құруға ерекше назар аудару, топ бөлмелерін тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктеріне сәйкес келетін жиһазбен, ойын жабдықтарымен және материалдармен жарақтандыру ұсынылады. Жабдықтарды орналастыру балалардың еркін қозғалуы, жарақаттануды болдырмау және педагогтер тарапынан тұрақты бақылауды қамтамасыз ету ескеріліп ұйымдастырылуы қажет.

Түрлі жас топтарында әрекет түрлерін ұйымдастыруда педагог топта балалардың әрекеттеріне жалпы басшылықты, күн тәртібінің сақталуын бақылауды, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруды, балаларды күтіп-бағу мен қарауды қамтамасыз етеді.

Түрлі жас топтарындағы балалар арасында достық қарым-қатынасты қалыптастырудың маңызы зор. Түрлі жастағы тәрбиеленушілердің бір топта бірге болуы қарым-қатынас жасау, өзара көмек көрсету дағдыларын, бір - біріне құрметпен қарауды және әлеуметтік бейімделуді дамытуға ықпал етеді. Ересек жастағы балалар тұрмыстық жағдайларда кішілерге көмек көрсете алады, бұл дербестік пен жауапкершілікті қалыптастыруға септігін тигізеді.

Топтың жұмысын ұйымдастыру сондай-ақ тәрбиеленушілердің ата-аналарымен (заңды өкілдерімен) тұрақты өзара іс-қимылды көздейді. Ата-аналарға топтың күн тәртібі, топта балалардың болуы үшін жағдайлар, бейімделу ерекшеліктері және санитарлық-гигиеналық талаптардың сақталуы туралы ақпарат берілуі қажет.

Осылайша, түрлі жас топтарында әрекет түрлі жастағы балаларды қарау, күтіп-бағу, олардың қауіпсіз және жайлы болуы үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ететін бірыңғай тәрбиелеу-білім беру кеңістігін құруға бағытталады.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА БАЛАЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУ МЕН ОҚЫТУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ ТӘСІЛДЕРІ

Мектепке дейінгі ұйымның түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру келесі тәсілдерді іске асыруды көздейді:

- *саралау*, балалардың жас ерекшеліктерін, даму деңгейін, қызығушылықтары мен мүмкіндіктерін ескере отырып, олардың әрекетін ұйымдастыруды қамтамасыз етеді. Түрлі жас топтарында балалар жастары шамалас және аралас шағын топтарға біріктіріледі, бұл педагогке тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктеріне сәйкес әрекеттің мазмұнын, әдістері мен нысандарын таңдауға мүмкіндік береді;

- *жеке*, әрбір баланың жеке тұлғасын, оның қабілеттерін, қызығушылықтары мен қажеттіліктерін дамытуға бағытталған. Тәрбиелеу мен

оқытуды ұйымдастыруда балалардың жеке ерекшеліктері: даму қарқыны, дербестік танытуы, эмоционалдық жағдайы, мінез-құлық және қарым-қатынас жасау ерекшеліктері ескеріледі. Бұл тәсілді тәрбиелеу-білім беру процесінің барлық қатысушылары – педагогтер, психологтар, ата – аналар жүзеге асырады;

- *ойын*, балалардың танымдық белсенділігін, қиялы мен ойлауын, сөйлеуін және дербестігін дамытуға ықпал ететін негізгі әдіс ретінде ойынды қолдануды көздейді;

- *денсаулық сақтау*, балалардың физикалық және психикалық денсаулығын сақтау мен нығайтуға бағытталған. Топта балалардың қауіпсіз және жайлы болуы үшін жағдайлар жасалады, санитарлық-гигиеналық талаптар, тиімді күн тәртібі сақталады, серуен, қимыл белсенділігі, шынықтыру шаралары және толыққанды демалыс ұйымдастырылады, балалардың шамадан тыс шаршауының алдын алуға ерекше назар аударылады;

- *инновациялық*, баланың дамуын бақылауға, сондай-ақ топтағы әрекеттің тиімділігін бағалауға мүмкіндік беретін инновациялық педагогикалық технологияларды, бақылау және мониторинг әдістерін қолдануға бағытталады;

- *құзыреттілік*, балалардың жастарына сәйкес дағдыларды қалыптастыруға бағытталған;

- *гендерлік*, дамытушы ортаны ұйымдастыру, ойыншықтарды, материалдар мен әрекет түрлерін таңдау барысында қыздар мен ұлдардың жеке ерекшеліктерін ескеруді қамтамасыз етеді;

- *серіктестік*, педагогтердің, балалар мен ата-аналардың ынтымақтастығына негізделеді.

Түрлі жас топтарында тәрбиелеу – білім беру процесін жоспарлау: балаларға түсетін жүктеменің оңтайлы сақталуы, кіріктіру, тәрбие мен оқытудың сабақтастығы қағидағтарына негізделеді, әрбір келесі кезеңде біліктер мен дағдыларды бекіту, кеңейту және тереңдету жалғасады.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА ТӘРБИЕЛЕУ- БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың белгілі бір қиындықтарымен қатар, маңызды педагогикалық әлеуеті де бар. Бір жағынан, педагог бірнеше жас санатындағы балаларды тәрбиелеу мен оқыту міндеттерін бір мезгілде шешуі, сараланған тәсілді жүзеге асыруы, зейінін, уақыты мен әрекет түрлерін тиімді бөлуі қажет. Екінші жағынан, түрлі жастағы балалардың бір топта бірге болуы оларды әлеуметтенуге, ынтымақтастық, өзара көмек көрсету, жауапкершілік және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыруға қолайлы жағдай жасайды.

Бірлескен әрекет барысында кіші жастағы балалар ересек құрдастарына еліктеуге, мінез-құлық нормаларын, сөйлеу үлгілерін, ойын әрекеттерін және өзара әрекет ету тәсілдерін жылдам меңгеруге мүмкіндік алады. Ересек жастағы тәрбиеленушілер қамқорлық жасау, көшбасшылық ету, дербестік таныту және жауапкершілікті сезіну тәжірибесіне ие болады. Мұндай өзара әрекет ету

ынтымақтастықты, эмоционалды әл-ауқат пен өзара сыйластықты қалыптастыруға ықпал етеді.

Түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін тиімді ұйымдастырудың маңызды шарты балалардың әрекетін ұтымды жоспарлау болып табылады. Педагог:

- барлық жас топтарындағы бағдарламалық міндеттерді, күтілетін нәтижелерді білуі;

- мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жас және психологиялық-педагогикалық негіздеріне сәйкес балалар әрекетінің мазмұны мен нысандарын қарастыруы;

- қойылған мақсат пен міндеттерге, күтілетін нәтижелерге қол жеткізуге ықпал ететін оңтайлы құралдар мен әдістерді таңдауы;

- балаларды тек жас ерекшеліктеріне ғана емес, сонымен қатар басқа да сапалық көрсеткіштері: жеке мүмкіндіктері, даму деңгейі бойынша шағын топтарға бөлуі;

- педагогикалық бақылауды жүзеге асыру, әрбір баланың қиындықтары мен жетістіктерін түсінуі және көре білуі қажет.

Мектепке дейінгі ұйымдардың түрлі жас топтары тәрбиелеу-білім беру процесін Стандартқа, Үлгілік жоспар мен Үлгілік бағдарламаға сәйкес жүзеге асырады. Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру үшін педагог ұйымдастырылған іс-әрекеттің перспективалық жоспарын әзірлейді және тәрбиелеу-білім беру процесінің циклограммасын құрады. Түрлі жас топтарында жоспарлау балалардың жас ерекшеліктерін, түрлі жастағы балалардың бірлескен әрекетін кіріктіру және ұйымдастыру қағидатын ескере отырып құрылады. Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда:

- топтың жас ерекшелік құрамын;

- балалардың жеке ерекшеліктерін;

- мазмұнның сабақтастығын;

- әрекет түрлерін кезектестіруді;

- бірлескен және дербес әрекетті үйлестіруді;

- балалардың өзара бір-бірінен үйренуіне жағдай жасауды ескеру маңызды.

Үлгілік бағдарламаның мазмұнын іске асыру ұйымдастырылған іс-әрекет пен балалардың дербес әрекеті арқылы жүзеге асырылады. Ұйымдастырылған іс – әрекет – күні бойы педагогтің ойын түріндегі түрлі балалар әрекеті (ойын, қимыл, танымдық, шығармашылық, зерттеу, еңбек, дербес) арқылы ұйымдастыратын кіріктірілген сабағы. Тәрбиелеу-білім беру процесін жоспарлауда балалар әрекетін ұйымдастырудың әртүрлі нысандарының, әдістері мен тәсілдерінің вариативтілігі мен қолданылуы ескерілу қажет. Тәрбиеленушілердің құзыреттіліктерін, физикалық және жеке қасиеттерін дамыту жас ерекшеліктеріне сәйкес біліктері мен дағдыларын қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады. Жас ерекшеліктерін ескере отырып, күні бойы балалардың физикалық белсенділігіне, ән айтуға, музыка тыңдауға, әндерді жаттауға, музыкамен ырғақты қимылдарға, шулы балалар аспаптарында ойнауға және музыкалық іс-әрекеттің басқа түрлеріне уақыт бөлінеді. Түрлі жас

топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру үшін:

- кіші жастағы балалар әрекетке кешірек қосылып және (немесе) оны ертерек аяқтайтыны;

- ересек жастағы балалар әрекетке ынталандырылуы кіші жастағы балаларға қарағанда өзгеше болатыны;

- дербес (бір шағын топ) және бірлескен (педагогпен бірлесіп ұйымдастырылған) әрекеттің бір мезгілде ұйымдастырылуы ескерілуі қажет.

Тәрбиеші оқу жылының басында балалардың жастарын көрсете отырып, шағын топтар бойынша балалардың тізімін жасауы қажет. Мұндай жұмыс балаларды шағын топтарға бөлуге ықпал етеді. Топтарды балалардың жас ерекшеліктерін барынша ескеру және тәрбиелеу-білім беру процесін саралау қағидатына негізделетін жастары аралас және шамалас балалардан жасақтаған жөн.

Тәрбиелеу-білім беру процесін әдістемелік қамтамасыз ету Орта білім беру ұйымдарына арналған жекелеген пәндер бойынша оқулықтар мен базалық оқулықтардың, мектепке дейінгі ұйымдарға, орта білім беру ұйымдарына арналған оқу-әдістемелік кешендердің, оның ішінде электрондық нысандағы тізбесіне (ҚР БҒМ 2020 жылғы 22 мамырдағы №216 бұйрығы) сәйкес жүзеге асырылады. Педагог барлық топпен, шағын топпен және жеке жұмыс түрлерін үйлестіріп, ойын, коммуникативтік, зерттеу және практикаға бағытталған оқыту әдістерін қолдануы керек. Балалардың дербес әрекетін ұйымдастыруға ерекше назар аудару, өйткені еркін қарым-қатынас барысында олардың сөйлеуі, қарым-қатынас дағдылары, шығармашылық әрекетте бастама танытуы және әлеуметтік тәжірибесі белсенді дамиды.

Түрлі жастағы және даму деңгейі әртүрлі балалар үшін материалдар мен құрал-жабдықтардың қолжетімділігін қамтамасыз ететін дамытушы ортаны ұйымдастыру түрлі жас топтарында ерекше маңызды. Орта қауіпсіз, өзгермелі, мазмұны бай болуы, тәрбиеленушілердің дербестік, бастамашылдық пен танымдық белсенділік танытуына ықпал етуі тиіс.

Балалардың Үлгілік бағдарлама мазмұнын меңгеру деңгейін бақылау үшін балалардың жастарына сәйкес мониторинг жүргізіледі.

Түрлі жас топтарында түрлі жастағы балалар тәрбиеленуімен байланысты педагог Үлгілік бағдарлама мазмұнын білуі, бағдарламалық талаптарды балалардың жас және жеке ерекшеліктерімен сәйкестендіруі, зейінін дұрыс бөлуі, әрбір баланы және топты толықтай көруі және түсінуі, олардың мүмкіндіктеріне сәйкес дамуын қамтамасыз етуі қажет.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУДЫҢ НЫСАНДАРЫ МЕН ҚҰРАЛДАРЫ

Түрлі жас топтарында тәрбиелеу - білім беру процесін ұйымдастырудың фронтальды (жаппай), топтық және жеке нысандарын қолдану ұсынылады. Бұл нысандардың әрқайсысының балаларды тәрбиелеу мен оқытуда өзіндік ерекшеліктері, міндеттері мен маңызы бар. Оларды дұрыс үйлестіру педагогке тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктерін, даму деңгейін, қызығушылықтары мен

кабілеттерін ескеруге, сондай-ақ тұлғаның жан -жақты дамуына қолайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың *фронтальды (жаппай) нысаны* педагогтің топтағы барлық балалармен бір мезгілде жұмыс жүргізуін көздейді. Мұндай нысанда барлық тәрбиеленушілер ортақ әрекетке қатысады: педагогтің айтқанын тыңдайды, бақылайды, сұрақтарға жауап береді, тапсырмаларды орындайды немесе ұжымдық әңгімеге қатысады. Түрлі жас топтарында фронтальды жұмыс жасау ерекше маңызға ие, өйткені ол түрлі жастағы балаларды бір ұжымға біріктіруге және өзара ынтымақтастықты қалыптастыруға көмектеседі.

Фронтальды (жаппай) әрекетті ұйымдастыру барысында педагог барлық балаларға түсінікті жалпы тақырыпты таңдай алады, бірақ тапсырмалар баланың жас ерекшелігі мен мүмкіндіктеріне қарай күрделілігі бойынша ерекшеленуі мүмкін. Мысалы, «Жыл мезгілдері» тақырыбы бойынша кіші жастағы балалар күздің немесе қыстың белгілерін атай алады, ал ересек жастағы балалар маусымдық өзгерістердің себептерін түсіндіріп, әңгімелер құрастырып, қорытынды жасай алады. Мұндай тәсіл әрбір балаға ортақ әрекетке қатысуға және өзін табысты сезінуге мүмкіндік береді.

Фронтальды жұмыс нысаны зейінді, есте сақтауды, сөйлеуді, тыңдай білуді дамытуға және ұжымда тәртіп ережелерін сақтауға ықпал етеді. Ол балаларды топқа тиесілі екенін сезінуге, өзара әрекет етуге және өзгелердің пікірін құрметтеуге үйретеді. Сонымен қатар, ортақ жұмыс барысында ересек жастағы балалар кішілерге үлгі болады: олар тапсырмаларды дұрыс орындауды көрсетеді, әрекеттерді орындауға көмектеседі және кіші жастағы тәрбиеленушілерге қолдау көрсетеді.

Алайда, түрлі жас топтарында фронтальды нысан педагогтен ерекше шеберлікті талап етеді. Тәрбиеші әрекет түрлерін түрлі жастағы балалар үшін қызықты және түсінікті болатындай етіп ұйымдастыруы қажет. Ол үшін балалардың жеке мүмкіндіктері ескеріліп, көрнекі материалдар, ойын әдістерін, әртүрлі сұрақтар мен тапсырмаларды қолдану ұсынылады.

Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың *топтық нысаны* балаларды шағын топтарға бөлуді көздейді. Түрлі жас топтарында шағын топтар балалардың жастарына, дайындық деңгейіне, қызығушылықтарына немесе әрекеттердің сипатына қарай жасақталуы мүмкін. Осындай жұмыс нысаны балалардың даму ерекшеліктері ескерілуі тиіс: «Сауат ашу негіздері», «Тіл дамыту», «Математика негіздері» және басқа ұйымдастырылған іс-әрекеттерді өткізуде өте маңызды.

Топтық жұмыс барысында педагог бір мезгілде әртүрлі әрекеттерді ұйымдастыра алады. Мысалы, бір шағын топ әрбиешімен бірге жаңа тақырыпты зерделеумен айналысса, ал екінші шағын топ өзбетінше тапсырмаларды орындайды, ойнайды немесе шығармашылық әрекетпен айналыса алады. Бұл уақытты тиімді пайдалануға және балалардың әрбір санатына көбірек көңіл бөлуге мүмкіндік береді.

Топтық әрекет оқытуда саралау тәсілін жүзеге асыруға көмектеседі. Педагог балалардың жас ерекшеліктері мен даму деңгейіне сәйкес күрделілігі

эртүрлі тапсырмаларды таңдай алады. Кіші жастағы балаларға неғұрлым қарапайым тапсырмаларды орындау, ал ересек жастағы балаларға дербестік пен ақыл-ой белсенділігін қажет ететін күрделі тапсырмаларды орындау ұсынылады. Осындай жұмыстың нәтижесінде әрбір бала өз мүмкіндіктеріне сәйкес дамиды.

Топтық нысанның коммуникативтік дағдыларды қалыптастыруда маңызы зор. Балалар бірлесіп әрекет етуге, келісуге, міндеттерді бөлісуге және бір-біріне көмектесуді үйренеді. Түрлі жастағы шағын топтарда ересек жастағы тәрбиеленушілер көбінесе педагогтің көмекшісі бола алады: кіші жастағы балаларға тапсырмаларды түсіндіреді, әрекетті орындау тәсілдерін көрсетеді және әрекет барысында қолдау көрсетеді. Бұл жауапкершілікті, шыдамдылық пен көшбасшылық қасиеттерді дамытуға ықпал етеді.

Сонымен қатар, топтық нысан әрбір баланың тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді қатысуына жағдай жасайды. Шағын топта балаларға бастамашылдық таныту, сұрақтар қою және өз пікірлерін айту оңай болады. Әрекетті осылай ұйымдастыру ұялшақтықты еңсеруге көмектеседі және өзіне деген сенімділікті қалыптастыруға ықпал етеді.

Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастырудың *жеке нысаны* педагогтің бір баламен жұмыс жүргізуін көздейді. Түрлі жас топтарында жеке жұмыс жүргізу ерекше маңызды, өйткені балалар тек жастарымен ғана емес, сонымен қатар білім деңгейімен, даму қарқынымен, қызығушылықтарымен және қабілеттерімен ерекшеленеді. Кейбір балалар жаңаны тез қабылдайды және әрекетке қатысады, ал басқа балалар қосымша түсіндіру мен қолдауды қажет етеді. Жеке жұмыс әрбір тәрбиеленушінің ерекшеліктерін ескеруге және оның толыққанды дамуына жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Жеке жұмыс барысында педагог тілінің дамуында, құрдастарымен қарым-қатынас жасауда, тапсырмаларды орындауда қиындықты сезінетін балаларға көмек көрсете алады. Мысалы, педагог бір баламен сөйлеудің дыбыстық мәдениетін дамытумен жеке айналысады, ұсақ моториканы, логикалық ойлауды дамытады, оның жеке ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып тапсырмаларды таңдайды. Сонымен қатар, жеке жұмыс белгілі бір әрекет түріне ерекше қызығушылық танытатын балалардың қабілеттері мен дарынын дамыту үшін қолданылады.

Жеке жұмыстың баланың эмоционалдық дамуы үшін маңызы зор. Педагогпен жеке қарым-қатынас жасау сенімді қарым-қатынас орнатуға, баланың өз күшіне сенімділігін және жаңаны тануға ынтасын арттыруға көмектеседі. Бұл әсіресе ұялшақ, мазасыз немесе өзіне сенімсіздік танытатын балалар үшін маңызды.

Жеке жұмыс ұйымдастырылған іс-әрекет және күнделікті әрекет барысында: ойын мен серуенде, бақылау мен шығармашылық әрекетте немесе режимдік сәттерде жүргізілуі мүмкін. Педагог баланың қызығушылықтарын, мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескеріп тапсырмаларды таңдауы қажет. Мұндай тәсіл баланың сәтті дамуына, танымдық әрекетке қызығушылықты, өз күшіне деген сенімділікті қалыптастыруға ықпал етеді.

Осылайша, түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін

ұйымдастырудың фронтальды (жаппай), топтық және жеке нысандары бір-бірімен тығыз байланысты және бірін-бірі толықтырып отырады. Оларды сауатты үйлестіру педагогке балалардың жан-жақты дамуын қамтамасыз етуге, әрбір баланы тәрбиелеуге, білім беруге және әлеуметтендіруге жайлы жағдайлар жасауға мүмкіндік береді. Жұмыстың әртүрлі нысандарын қолдану тәрбиеленушілердің жас және жеке ерекшеліктерін ескеруге, олардың танымдық белсенділігін, дербестігін, коммуникативтік дағдыларын және ұжымда өзара әрекет ету қабілетін дамытуға көмектеседі.

Мектепке дейінгі ұйымның түрлі жас топтарында тәрбие мен оқытудың негізгі құралдары: ойын, қарым-қатынас, дамытушы орта, көрнекі, техникалық және цифрлық құралдар, көркем әдебиет, бақылау, эксперимент жасау және басқалар. Тәрбие мен оқытудың құралдары балалардың жас және жеке ерекшеліктерін, кіші және ересек жастағы балалардың бірлескен әрекетін ұйымдастыру қажеттілігін ескере отырып таңдалады. Олар әрбір баланың дамуын қамтамасыз етуі, түрлі жастағы балалардың ынтымақтастығына жағдай жасауы және олардың әлеуметтенуін, танымдық және физикалық белсенділігін қолдауы тиіс.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА ДАМЫТУШЫ ОРТА ҰЙЫМДАСТЫРУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Түрлі жас топтарында дамытушы орта балалардың толыққанды дамуының, олардың әлеуметтенуінің және Үлгілік бағдарлама мазмұнын табысты меңгеруінің маңызды шарты болып табылады. Мұндай ортада тәрбиеленушілердің жас және жеке ерекшеліктері ескеріліп, олардың қауіпсіздігі қамтамасыз етілуі, танымдық белсенділігі ынталандырылуы, дербес және бірлескен әрекетке жағдай жасаулы тиіс.

Дамытушы ортаны ұйымдастырудың негізгі талабы – оның вариативтілігі мен икемділігі. Түрлі жас топтарында түрлі жастағы балалар болатындықтан кеңістікті әрбір бала өзіне лайықты әрекет түрін таңдай алуына мүмкіндік беретіндей орталықтарға бөлу ұсынылады. Ойын, танымдық, қимыл, шығармашылық әрекеттеріне және балалардың оңаша болуына орын бөлу маңызды. Мұндағы құрал-жабдықтар мен материалдар барлық жастағы балалар үшін қолжетімді және қауіпсіз болуы тиіс.

Дамытушы ортаға бірқатар жалпы талаптар қойылады. Ең алдымен, бұл қауіпсіздік – дамытушы ортаның барлық элементтері санитарлық-гигиеналық нормаларға сәйкес болуы, берік, мықты орналастырылуы және балаларға қауіп төндіретін үшкір, өткір бұрыштарының, ұсақ бөлшектердің болмауы тиіс. Материалдардың экологиялық табиғи болуы және олардың жағдайын үнемі бақылауға ерекше назар аудару қажет. Сондай-ақ балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес болуы міндетті болып табылады: материалдар, ойындар мен құрал-жабдықтар кіші және ересек жастағы балалардың даму деңгейін ескере отырып таңдалуы керек. Қолжетімділік маңызды талаптардың бірі болып табылады – бала ойыншықтарды, құралдарды өзбетінше алып,

оларды әрекетте қолдана алуы қажет. Сонымен қатар, дамытушы орта эстетикалық тұрғыдан тартымды болуы тиіс, өйткені әдемі безендірілу балалардың талғамы мен балабақшаға жағымды эмоционалды көзқарасын қалыптастыруға ықпал етеді.

Дамытушы ортаның жабдықталуына ерекше назар аудару ұсынылады. Топта ойын, құрастыру, сурет салу, мүсіндеу, эксперимент жасау, тіл дамыту және математика негіздері үшін әртүрлі материалдар болуы қажет. Алайда, артық заттардың болуына жол берілмеуі – барлық материалдар, құрал-жабдықтар жүйелі қолданылуы, балаларға түсінікті және олардың мүмкіндіктеріне сәйкес болуы керек. Дамытушы орта күрделілігі бойынша көп деңгейлі болуы тиіс. Бұл топта әртүрлі деңгейдегі материалдар мен тапсырмалар: қарапайым – кіші жастағы балаларға, ал неғұрлым күрделі – ересек жастағы балаларға бір мезгілде ұсынылатындығын білдіреді. Мысалы, құрастыру орталығында кіші жастағы балаларға арналған ірі бөлшектер және ересек жастағы балаларға арналған күрделі жиынтықтар болуы мүмкін. Бұл әрбір балаға өзінің мүмкіндіктері шегінде әрекет етуге және біртіндеп дамуына мүмкіндік береді.

Трансформациялау (өзгерту) қағидаты маңызды талаптардың бірі болып табылады. Топтың кеңістігі тәрбиелеу-білім беру міндеттері мен балалардың қызығушылықтарына сәйкес өзгертіліп отыруы тиіс. Жиһаз бен ойын модульдерін жеке және топтық әрекеттерді тез ұйымдастыра алатындай етіп қолдану ұсынылады.

Дамытушы орта балалардың дербестігін қамтамасыз етуі қажет. Барлық материалдар мен құралдар бала өзбетінше алып, ойындар мен түрлі әрекеттерде қолданып болғаннан кейін, орнына қою үшін қолжетімді биіктікте орналастырылуы қажет. Бұл жауапкершілікті, бастамашылдық таныту және өзін-өзі ұйымдастыру дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Кеңістікті ұйымдастыруда балалардың түрлі жас ерекшеліктеріне сәйкес жиһаздарды таңдау ерекше рөл атқарады. Түрлі жас топтарында кіші және ересек жастағы балалардың әрекетті орындау барысында дұрыс отыруын және жайлылығын қамтамасыз ететін биіктіктігі әртүрлі үстелдер мен орындықтар қолданылады. Жиһаздар балаға физикалық күш түсірмей, ыңғайлы отыра алатындай реттелетін немесе баланың бойына сәйкес таңдалуы тиіс. Үстел басында отырып жұмыс істеген кезде бала шынтағын үстел бетіне еркін қойып отыруы, қолдары мен аяқтары тізе мен шынтак буындарында тік (шамамен 90°) бүгілуін қадағалау қажет. Осылай үстел басында дұрыс отыру қалпы дене сымбатының дұрыс қалыптасуына ықпал етіп, омыртқаға түсетін жүктемені азайтады және баланың тез шаршауының алдын алады. Кіші жастағы балалар үшін төмен және ашық сөрелер қарастырылуы, ал ересек жастағы балалар үшін күрделірек әрі жабдықтары көбірек болуы мүмкін. Сонымен қатар, жұмсақ модульдердің, кілемдердің және демалыс бұрыштарының болуы маңызды.

Түрлі жас топтарында кіріктіру қағидатын ескеру маңызды: ойнауға арналған кеңістік пен қызығушылық орталықтары бір мезгілде сөйлеуді, танымдық қабілетті, көркем-эстетикалық қабылдауды, физикалық қасиеттерді

және әлеуметтік-коммуникативтік дағдыларды дамытуға ықпал етуі тиіс. Мысалы, сюжетті-рөлдік ойындар математика, сөйлеу және әлеуметтік өзара әрекет ету элементтерін қамтуы мүмкін.

Сонымен қатар, түрлі жас топтарында дамытушы ортаны ұйымдастырудың маңызды талаптарының бірі – ортаның вариативтілігі, яғни (өзгермелі) балаларға ойын кеңістігін олардың қызығушылықтары мен ойын мақсатына сәйкес өзгертуге және толықтыруға мүмкіндік беретін әртүрлі материалдар мен белсенділік орталықтарының болуы. Мысалы, «Ас үй» ойын бұрышын балалар тек үй асханасы ретінде ғана пайдаланып қоймай, оны дәмхана, мейрамхана, дүкен, наубайхана немесе асханаға айналдырып, рөлдерді бөлісіп, ойын мазмұнын өзгерте алады. Бұл балалардың қиялын, сөйлеуін, коммуникативтік дағдылары мен дербестігін дамытуға ықпал етеді. Көпатқарымдылық қағидасы бір құрал-жабдықтарды түрлі әрекеттерде қолдануды көздейді. Мысалы, жұмсақ модульдер құрылыс материалы немесе кедергілер жолағының элементтері, сюжеттік-рөлдік ойындарға арналған жиһаз немесе демалуға және қарым-қатынас жасауға арналған орын ретінде қолданылуы мүмкін.

Дамытушы ортаның ашықтығы қағидаты тәрбиелеу-білім беру міндеттері мен балалардың қызығушылықтарына сәйкес оны өзгерту, толықтыру және жаңарту мүмкіндігін білдіреді. Мысалы, жыл мезгіліне, аптаның тақырыбына немесе балалардың қызығушылықтарына сәйкес тәрбиеші топ бөлмесінің безендірілуін өзгертіп, жаңа ойындар, кітаптар, табиғи материалдар, сюжеттік-рөлдік ойындар мен шығармашылық әрекетке арналған атрибуттармен толықтыра алады. «Мамандықтар» тақырыбын зерделеуде топ бөлмесінде аурухана мен шаштараз немесе шеберханада ойнауға арналған атрибуттар, ал «Ғарыш» тақырыбын өткенде ғаламшарлардың макеттері, иллюстрациялар және зымыран құрастыруға арналған конструкторлар қолданылуы мүмкін.

Сонымен қатар, дараландыру қағидаты маңызды болып табылады. Тәрбиеші әрбір баланың қызығушылықтарын, даму деңгейі мен қажеттіліктерін ескеруі тиіс. Балалар өз мүмкіндіктеріне сәйкес тапсырмаларды таңдауы және біртіндеп неғұрлым күрделі әрекет түрлерін орындауы үшін топта әртүрлі материалдар болуы қажет.

Дамытушы орта түрлі жастағы балалардың қарым-қатынас жасауына ықпал етуі тиіс. Ересек жастағы балалар кіші жастағы балаларға көмектесе алады, бұл олардың жауапкершілігі мен көшбасшылық қасиеттерін дамытады, ал кіші жастағы балалар ересек жастағы балаларға еліктеп, олардан үйрену арқылы жаңа дағдыларды меңгереді.

Осылайша, мектепке дейінгі ұйымның түрлі жас топтарында сауатты ұйымдастырылған дамытушы орта, дұрыс таңдалған жиһаз бен барлық санитарлық және педагогикалық талаптарды сақтау баланың жан-жақты дамуына ықпал етеді.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА РЕЖИМДІК СӘТТЕРДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Түрлі жас топтарында режимдік сәттерді ұйымдастырудың өзіндік ерекшеліктері бар және педагогтен икемді тәсілді, балалардың жас және жеке мүмкіндіктерін ескеруді талап етеді. Дұрыс ұйымдастырылған күн тәртібі тәрбиеленушілердің денсаулығын сақтауға, мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастыруға, дербестікті, коммуникативтік дағдылар мен жағымды эмоционалды көңіл-күйді дамытуға ықпал етеді. Режимдік сәттерді ұйымдастыру – тамақтану, жуыну, киіну және шешіну, ұйқыға дайындық, серуен – түрлі жас топтарында тәрбиешіден шеберлікті, нақты әрекеттерді және барлық қызметкерлердің үйлесімді жұмысын талап етеді. Физикалық жайлылықты ғана емес, сонымен қатар балалардың, әсіресе кіші жастағы балалардың психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін сабырлы және мейірімді орта құру маңызды. Ересектердің әрбір балаға мұқият қарауы жарақаттанудың, шаршаудың, жанжалды жағдайлардың және эмоционалды шиеленістің алдын алуға ықпал етеді. Шектеулі уақыт ішінде режимдік сәттерді ұйымдастыру барысында балаларға жылдам және дұрыс қызмет көрсету, тамақтандыру, киіндіру, демалысты ұйымдастырумен қатар, олардың жас ерекшеліктеріне сәйкес мәдени-гигиеналық және қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын, дербестікті қалыптастыруды қамтамасыз ету қажет.

Баланың дұрыс дамуы күн тәртібін сақтау нәтижесінде қамтамасыз етіледі. Күн тәртібі Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту ұйымдарының педагогтері жүргізу үшін міндетті құжаттардың тізбесіне сәйкес ҚР БҒМ 2020 жылғы 6 сәуірдегі №130 бұйрығына №2 қосымша негізінде жасалады Тәрбиелеу-білім беру процесінің циклограммасы, «Күн тәртібінің үлгісі» бағаны. Мектепке дейінгі ұйымның күн тәртібі педагогикалық кеңесте бекітіледі. Күн тәртібін сақтау балалардың денсаулығын сақтауға, шамадан тыс шаршаудың алдын алуға, сырқаттану деңгейін төмендетуге және тәрбиеленушілердің қауіпсіз өмір сүруіне жағдайлар жасауға ықпал етеді.

Екі аралас жастағы (2-3 жас) балалар бар түрлі жас топтарында күн тәртібіндегі әрекет түрлері екі жас аралығындағы шағын топ бойынша ұйымдастырылады. Мұндай тәсіл балалардың жас ерекшеліктерін, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларының даму деңгейін, қимыл белсенділігін және демалуға қажеттілігін ескеруге мүмкіндік береді. Шағын топтармен саралау жұмысын жүргізу тәрбиелеу-білім беру процесінің сапасын арттыруға және балалардың топта қауіпсіз болуына жағдайлар жасауға көмектеседі.

Үш түрлі жастағы (3, 4, 5 жас) балаларға арналған жалпы күн тәртібін анықтауда ересек топтың (бес жастағы балалар) күн тәртібі негізге алынады және қалған балалардың ерекшеліктері ескеріледі. Сонымен қатар, режимдік сәттердің ұзақтығына, демалыс уақытына, қимыл белсенділігіне және тәрбиелеу-білім беру процесіне өзгерістер енгізіледі. Аралас жастағы балалардан жасақталған топтар педагог тарапынан ерекше назар аударуды талап етеді, өйткені топтағы барлық балаларға жайлы жағдайлар жасауда белгілі бір қиындықтар туындайды.

Бұл қиындықтар мынадай қажеттіліктерге:

- инфекциялық ауруларға әртүрлі бейімділікті, өзіне-өзі қызмет көрсету және гигиеналық дағдылардың қалыптасу деңгейін, ұйқы мен әрекетке

қажеттілікті ескеруге;

- балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, қауіпсіз кеңістікті ұйымдастыруға;

- балалардың бойлары мен мүмкіндіктеріне сәйкес жиһаздарды, ойыншықтар мен құрал-жабдықтарды таңдауға;

- оңтайлы ауа-жылу режимін сақтауға;

- түрлі жастағы балалардың бірлескен әрекетінде жарақаттану жағдайларының алдын алуға байланысты.

Режимдік сәттерді ұйымдастыруды кіші жастағы балалардан бастау, біртіндеп ересек жастағы балаларды қосу, ал ұйқыдан алдымен ересек жастағы балаларды ояту ұсынылады. Мұндай ұйымдастыру тәртіпті сақтауға, қарбаласты азайтуға, шамадан тыс шаршаудың алдын алуға және топта сабырлы ахуал қалыптастыруға ықпал етеді. Тәрбиеленушілерде қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын қалыптастырудың маңызы зор: қозғалыс кезінде ұқыптылықты, тамақтану кезінде тәртіпті сақтау, заттарды қолданғанда сақ болу және бір-біріне құрметпен қарау.

Балаларды таңертең қабылдауды ұйымдастыруға ерекше назар аудару ұсынылады. Тәрбиешінің мейірімді атмосфераны қалыптастыруы, әрбір баланың эмоционалды жайлылығын қолдауы, оның көңіл-күйі мен денсаулық жағдайын ескеруі маңызды. Күні бойы санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау, балалардың қимыл белсенділігін бақылау, демалыс пен тамақтануды уақтылы ұйымдастыру қажет.

Тамақтануға, серуенге, күндізгі ұйқыға және басқа режимдік сәттерге дайындық кезінде педагог ойын әдістерін, көркем сөздерді және әрекеттерді көрсетуді қолдана алады. Бұл күнделікті режимдік сәттерді қызықты өткізуге көмектеседі және өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді.

Түрлі жастағы балаларды бірге тәрбиелеудің жағымды жақтары да бар. Кіші және ересек жастағы балалардың үнемі қарым-қатынаста болуы достық қарым-қатынасты, қамқорлық көрсетуді, жауапкершілік пен дербестікті қалыптастыруға ықпал етеді. Ересек жастағы балалар кішілерге киінуге көмектеседі, режимдік сәттер кезінде оларды ертіп жүреді, мінез-құлық ережелерін түсіндіреді, оң үлгі көрсетеді. Мұндай өзара әрекет балалардың әлеуметтік бейімделуіне және олардың ұжымда қауіпсіз қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыруға жағдай жасайды.

Түрлі жас топтарында күн тәртібін дұрыс ұйымдастыру түрлі жастағы балалардың денсаулығын сақтауға, толыққанды дамытуға және сәтті тәрбиелеуге ықпал етеді.

Серуенді ұйымдастыру

Түрлі жас топтарында серуен күн тәртібінің маңызды бөлігі болып табылады және балалардың денсаулығын нығайтуда, қимыл белсенділігін арттыруда, жан-жақты дамуы мен эмоционалды саулығын қамтамасыз етуде үлкен рөл атқарады. Серуенді дұрыс ұйымдастыру ағзаны шынықтыруға, шамадан тыс шаршаудың алдын алуға, дербестікті, коммуникативтік дағдыларды дамытуға және қоршаған ортада қауіпсіз мінез-құлықтың

қалыптасуына ықпал етеді, сонымен қатар түрлі жастағы балалардың жас ерекшеліктерін, физикалық даму деңгейін, қимыл белсенділігі мен қызығушылықтарын ескеру қажет.

Серуендеуге дайындық балаларды киіндіруді ұйымдастырудан басталады. Тәрбиеші бірізділік қағидасын сақтайды: алдымен кіші жастағы балаларға, содан кейін ересек жастағы балаларға киінуге көмектеседі. Балалардың киімдері ауа-райы жағдайлары мен жыл мезгіліне сәйкес болуы, қимылдарын шектемеуі және серуен кезінде жайлылықты қамтамасыз етуі тиіс. Далаға шығар алдында тәрбиеші серуендеу аумағының жағдайын, ойын жабдықтарының жарамдылығын, қауіпті заттардың және тайғақ жердің жоқ екенін тексеруге міндетті.

Серуенде әрекет түрлерін тиімді кезектестіру маңызды: бақылау, қимылды ойындар, еңбек әрекеті, дербес ойындар және баяу қимылды ойындар. Кіші жастағы балалар үшін қарапайым және қысқа ойындар таңдалады, ал ересек жастағы балаларға дербестікті және қимыл белсенділігін көбірек талап ететін тапсырмалар ұсынылады. Бірлескен әрекетті ұйымдастыруда тәрбиеші әрбір баланың мүмкіндіктерін ескеруі, шамадан тыс шаршау мен жанжал жағдайларының алдын алуы қажет.

Балалардың қимыл белсенділігін ұйымдастырудың маңызы зор. Қимылды ойындар тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктерін, денсаулық және ауа-райы жағдайларын ескере отырып өткізіледі. Тәрбиеші ойын ережелерінің сақталуын қадағалайды, физикалық жүктемені бақылайды және қимылдар жасауда, ойында қауіпсіздікті қамтамасыз етеді.

Қыс мезгілінде балалардың тоңып қалмауының алдын алуға және қимылдар жасау тәртібін сақтауға, ал жылы мезгілде – ысып кетудің алдын алу және жеткілікті мөлшерде су ішуді қамтамасыз етуге назар аудару қажет. Тәрбиеші балалардың жағдайын үнемі бақылап, қажет болған жағдайда олардың белсенділігін арттырады.

Таңертеңгі жаттығу

Таңертеңгі жаттығу күн тәртібіндегі дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарының міндетті бөлігі болып табылады. Бұл балалардың денсаулығын нығайтуға көмектеседі, түнгі ұйқыдан кейін ағзаның белсенділігін арттырады, жүйке жүйесіндегі тежелуді жояды, негізгі бұлшық ет топтарын жаттықтырады, дене сымбатының дұрыс қалыптасуына ықпал етеді және баланың ағзасын күні бойы физикалық және және ой еңбегіне дайындауға ықпал етеді. Түрлі жас топтарында таңертеңгі жаттығуды ұйымдастыру тәрбиешіден балалардың жас ерекшеліктерін, физикалық даму деңгейін және балалардың денсаулық жағдайын ескеруді талап етеді. Балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, физикалық жүктемені дұрыс бөлуге және жағымды эмоционалды көңіл-күй қалыптастыруға ерекше назар аудару қажет.

Таңертеңгі жаттығудың алдында педагог қажетті санитарлық-гигиеналық жағдайлар жасауы: бөлмені желдету, балалар киімдерінің температуралық режимге сәйкестігін және қимылдарды орындауда ыңғайлы болуын бақылау, балалардың еркін қозғалуы, қашықтықты сақтауы және жаттығуларды қауіпсіз орындауы үшін кеңістікті ұйымдастыру маңызды.

Таңертеңгі жаттығудың ұзақтығы, жүктеменің қарқындылығы, жаттығулар мен оларды қайталау саны балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес болуы қажет. Кіші жастағы балалар жаттығуларды ересек жастағы балаларға қарағанда баяу қарқынмен орындайды және аз қайталайды. Ересек жастағы балалардың қимылдарды орындау сапасына, дәлдігіне және үйлесімділігіне неғұрлым жоғары талаптар қойылады. Мұнда саралау тәсілін қолдану маңызды: кіші жастағы балаларға қимылдарды орындау үлгісін көрсете отырып, алдымен ересек жастағы балаларға жаттығуларды орындау ұсынылады, содан кейін жаттығуды топтағы барлық балалар бірге орындайды. Кейбір жағдайларда жаттығу кешеніне тек ересек жастағы балаларға арналған күрделі жаттығулар енгізілуі мүмкін, бұл кезде кіші жастағы балалар жаттығулардың орындалуын бақылайды немесе демалады. Бұл балалардың жас ерекшеліктерін ескеруге және шамадан тыс шаршаудың алдын алуға мүмкіндік береді.

Таңертеңгі жаттығу кешені әдетте әртүрлі қимылдарды қамтиды: жүру, жүгіру, қол мен иық белдеуіне, кеуде мен аяққа арналған жаттығулар, тепе-теңдік сақтауға арналған жаттығулар және тыныс алу жаттығулары. Балалардың қызығушылығын қолдау үшін музыкалық сүйемелдеуді, құрал-жабдықтарды, ойын тәсілдерін, тақпақтарды және еліктеу сипатындағы жаттығуларды қолдану ұсынылады.

Түрлі жас топтарының педагогтері жаттығуларды таңдау және таңертеңгі жаттығуды ұйымдастыру кезінде балалардың жас құрамы мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, жалпы әдістемелік талаптарды басшылыққа алуы қажет.

Жуынуды ұйымдастыру

Жуыну балалардың денсаулығын нығайтуға, мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастыруға, дербестік пен ұқыптылыққа тәрбиелеуге бағытталған режимдік сәттердің маңызды бөлігі. Жуыну режимдік процесі біртіндеп ұйымдастырылады, ең алдымен, кіші жастағы балаларға ересек балалар дұрыс әрекеттерді көрсете алады, тәртіпті сақтауға көмектеседі.

Жуыну кезінде тәрбиеші балаларға әрекеттерді дұрыс орындау ретін үйретеді: жеңдерін түру, суды ұқыпты пайдалану, қолды сабындау, қолды тазалап жуу, жеке орамалды қолдану. Балалардың қызығушылықтарын қолдау және гигиеналық шараларға оң көзқарасты қалыптастыру үшін педагог көркем сөздерді, ойын тәсілдерін, өлеңдерді қолдана алады.

Тамақтануды ұйымдастыру

Түрлі жас топтарында тамақтануды ұйымдастыру күн тәртібінің маңызды бөлігі болып табылады және балалардың денсаулығын сақтауға, толыққанды физикалық қасиеттерін дамытуды қамтамасыз етуге, мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастыруға және үстел басында мінез-құлық мәдениетіне тәрбиелеуге бағытталған.

Дұрыс ұйымдастырылған тамақтану балалар ағзасының физиологиялық қажеттіліктерін қанағаттандыруға, жұмыс істеу қабілетін арттыруға, аурулардың алдын алуға және балаларда салауатты өмір салтының негіздерін қалыптастыруға ықпал етеді. Түрлі жас топтарында тәрбиеші балалардың жас ерекшеліктерін, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларының қалыптасу деңгейін,

әрбір баланың тамақтану қарқынын және жеке қажеттіліктерін ескеруі қажет.

Тамақтануды ұйымдастыру қызметкерлерден нақты, бірізді және үйлесімді әрекеттерді талап етеді. Сабырлы, мейірімді және қауіпсіз жағдай жасауға ерекше назар аудару қажет. Тамақтану кезінде асығыстыққа, айқай-шу мен қарбаласқа жол берілмеуі тиіс.

Тамақтануға дайындық жуынуды ұйымдастырудан және жағымды көңіл-күйді қалыптастырудан басталалуы тиіс. Түрлі жас топтарында режимдік сәттер біртіндеп ұйымдастырылады: алдымен үстел басына отырғызу, ас ішу құралдарын қолдану және тамақтану кезінде көмекті қажет ететін кіші жастағы балаларға көңіл бөлу қажет, содан кейін ересек балалар назар аудару. Ересек балаларды үлгі етудің маңызы зор, олар үстел басында дұрыс отыру тәртібін көрсетіп, ұқыптылықты, дербестікті және әдеп ережелерін сақтай алады. Түрлі жас топтарында балалардың тамақтану қарқынының әртүрлі екенін ескеру қажет. Кіші жастағы балаларға ересектер тарапынан көбірек уақыт бөлу мен көмек қажет, ал ересек жастағы балалар өзбетінше тамақтана алады. Тамақтану барысында тәрбиеші балаларда мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастырады: қасықты, майлықты дұрыс қолдана білу, ұқыпты тамақтану, тамақ ішіп болғаннан кейін алғыс айту, тазалық пен тәртіпті сақтау. Түрлі жастағы балалардың дербестігін дамытуға ерекше назар аудару ұсынылады.

Тамақтануды ұйымдастыра отырып, педагог санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтауға және тәрбиеленушілердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті. Үстел басына ас ішу құралдарын қоюды, балалардың бойына жиһаздың сәйкестігін, ұсынылатын тағамдардың ыстық болмауын және балалардың үстел басында дұрыс отыруын бақылау маңызды. Тәрбиеші балалардың асықпай тамақтануын, аузына тамақ салып алып, сөйлемейтін және ас ішу құралдарын сақтықпен қолдануын бақылауы қажет.

Тамақтануға оң көзқарас қалыптастыру үшін тәрбиешінің сабырлы дауыспен сөйлеуі, ынталандыруды, көркем сөздерді және ойын тәсілдерін қолдануы қажет. Балаларда тамақ дайындаған ересектердің еңбегіне құрметпен қарауды қалыптастыру және тамақтану мәдениетіне баулу маңызды.

Күндізгі ұйқыны ұйымдастыру

Күндізгі ұйқы кезінде толыққанды демалыс жүйке жүйесінің жұмысын қалпына келтіруге, шаршауды азайтуға, иммунитетті нығайтуға, баланың физикалық және психикалық үйлесімді дамуына ықпал етеді. Күндізгі ұйқы әсіресе тез шаршайтын және ұзақ демалысты қажет ететін кіші жастағы балалар үшін өте маңызды.

Түрлі жас топтарында күндізгі ұйқыны ұйымдастыру тәрбиешіден тәрбиеленушілердің жас және жеке ерекшеліктерін ескеруді, нақты және бірізді әрекеттерді талап етеді. Педагог балалардың тез ұйықтауына және толыққанды демалуына ықпал ететін тыныш, қауіпсіз және эмоционалды жайлы жағдайлар жасауы керек.

Ұйқыға дайындық алдын ала басталады. Тәрбиеші неғұрлым сабырлы, баяу қимылды әрекет түрлерін ұйымдастыруы, балалардың қимыл белсенділігін төмендетіп, жағымды ахуал орнатуға септігін тигізеді. Күндізгі ұйқыға жатқызудың алдында гигиеналық шаралар міндетті түрде өткізіледі:

дәретханаға бару, жуыну, киімді ұқыпты бүктеу. Ұйқыға дайындық барысында балаларда өзіне-өзі қызмет көрсету дағдылары, ұқыптылық және ұйымшылдық қалыптасады.

Түрлі жас топтарында режимдік сәттерді ұйымдастырудың ретіне назар аудару қажет. Алдымен кіші жастағы балалар ұйқыға жатуға дайындалады, өйткені олар шешінуге және киімдерін бүктеп қоюға көп уақытты қажет етеді. Ересек жастағы балалар осы уақытта сабырлы дербес әрекетпен айналыса алады. Қажет болған жағдайда ересек балалар кішілерге қолдан келгенше көмек көрсетеді, бұл қамқорлық көрсету мен жауапкершілікке тәрбиелеуге ықпал етеді.

Тәрбиеші санитарлық-гигиеналық талаптардың сақталуын қадағалайды: бөлме алдын-ала желдетілуі, қалыпты температуралық режим сақталуы, төсек-орынның тазалығы қамтамасыз етілуі тиіс. Кереуеттер, жиһаздар мен жабдықтар балалардың жасына және бойына сәйкес болуын, ал тәрбиеленушілерді орналастыруда қауіпсіздікті және әрбір баланың жанына педагогтің еркін бара алуын қамтамасыз етілуі қажет.

Балаларды ұйқыға жатқызу кезінде тәрбиешінің сабырлы дауыспен сөйлеуі, көркем сөздерді, қысқа шығармаларды оқуы, баяу музыканы немесе бесік жырын қолдануына болады. Бұл жағымды эмоционалды көңіл-күй тудыруға және балалардың тез ұйықтауына әсер етеді.

Педагогке күндізгі ұйқы кезінде балалардың қауіпсіздігіне ерекше назар аудару ұсынылады. Тәрбиеленушілердің жағдайын үнемі бақылап отыру, ықтимал жарақат алу жағдайларының алдын алу қажет. Тәрбиеші балалардың жеке ерекшеліктерін, денсаулық жағдайын және медицина қызметкерлерінің ұсыныстарын ескеруге міндетті.

Күндізгі ұйқыдан тұру біртіндеп ұйымдастырылады. Әдетте, кіші жастағы балалардың демалуына кедергі келтірмеу үшін алдымен ересек жастағы балаларды ұйқыдан тұрғызу қажет. Оянғаннан кейін балаларға белсенді әрекетке ауысуға уақыт беріледі, ұйқыдан кейін шынықтыру және гигиеналық шаралар өткізіледі, жаттығулар жасалады, бұл ағзаны белсенді әрекетке дайындауға және эмоционалды көңіл-күй тудыруға ықпал етеді.

ТҮРЛІ ЖАС ТОПТАРЫНДА ОЙЫН ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Ойын әрекеті мектеп жасына дейінгі балалардың жетекші әрекеті және оларды тәрбиелеудің, оқыту мен дамытудың негізгі құралы болып табылады. Ойында бала қоршаған әлемді таниды, құрдастарымен қарым-қатынас жасауды үйренеді, сөйлеуі мен ойлауы, қиялы, қимыл белсенділігі және эмоционалды саласы дамиды. Түрлі жас топтарында ойын ерекше құндылыққа ие болады, өйткені ол түрлі жастағы балалардың шынайы қарым-қатынас жасауына, өзара көмек көрсетуіне, жауапкершілік пен достық қарым-қатынасты қалыптастыруға жағдай жасайды.

Түрлі жас топтарында ойын әрекетін ұйымдастыру тәрбиешіден балалардың жас ерекшеліктерін, даму деңгейін, қызығушылықтары мен жеке

мүмкіндіктерін ескеруді талап етеді. Педагог тәрбиеленушілердің бастамашылдық танытуын және шығармашылық белсенділігін дамытуға ықпал ететін қауіпсіз, мазмұнды және эмоционалды жайлы ойын ортасын ұйымдастыруы тиіс.

Ойыншықтар мен ойын жабдықтарын таңдауға назар аудару ұсынылады. Ойын материалдары балалардың жастарына сәйкес, қауіпсіз, тартымды болуы және балалардың өзбетінше қолдануы үшін қолжетімді жерде орналастырылуы қажет. Топта ойын аймақтарын бөлу: сюжетті-рөлдік ойындар, құрылыс ойындары, театрландырылған әрекет, үстел үсті және дидактикалық ойындар.

Түрлі жас топтарында әртүрлі жастағы балалардың бірлескен ойындарын ұйымдастыру маңызды шарт болып табылады. Ересек жастағы балалар кіші жастағы балаларға ойын әрекеттерін меңгеруге көмектеседі, ережелерді түсіндіреді, мінез-құлық үлгілерін көрсетеді. Кіші жастағы балалар ересек балаларды бақылай отырып, қарым-қатынас нормаларын, ойын дағдыларын және ұжымдағы мінез-құлық ережелерін жылдам меңгереді.

https://irrd.kz/old/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/2022/mr_29092022.pdf.

Сюжетті-рөлдік ойындар

Сюжетті-рөлдік ойындар балаларға қоршаған өмір туралы алған әсерлерін көрсетуге көмектеседі, сөйлеуді, қиялды және коммуникативтік дағдыларды дамытады.

Түрлі жас топтарында: «Отбасы», «Саяхат», «Аурухана», «Дүкен», «Балабақша», «Шаштараз», «Дәмхана» ойындарын ойнау тиімді, мысалы, «Отбасы» ойынында ересек жастағы балалар рөлдерді бөліседі, сюжетті ұйымдастырады, ал кіші жастағы балалар ересектердің әрекеттеріне еліктейді: қуыршақтарды ұйқыға жатқызады, тамақтандырады, олармен бірге қыдырады немесе «Аурухана» ойынында ересек жастағы балалар дәрігер мен медбикенің, тіркеушінің рөлін, ал кіші жастағы балалар пациенттердің (сырқаттардың) рөлін атқара алады. Ересек жастағы балалар кіші жастағы балаларға ойын сюжетіне қосылуға көмектеседі, ойын әрекеттерін ұсынады, ойын атрибуттарын қолдануға үйретеді.

Дидактикалық ойындар

Дидактикалық және үстел үсті ойындары балалардың ойлауын, сөйлеуі мен зейінін, есте сақтауын және сенсорлық қабілеттерін дамыту үшін қолданылады. Түрлі жас топтарында мынадай ойындарды өткізу ұсынылады: «Ғажайып қоржын», «Бірдей заттарды тап», «Не өзгерді?», «Бір сөзбен ата», «Суретті жинастыр», «Лото», «Домино», «Төртінші артық» және басқалар, мысалы, «Ғажайып қоржын» ойынында кіші жастағы балалар заттарды ұстап, сипап-сезу арқылы анықтайды, ал ересек балалар олардың қасиеттері мен атқаратын міндеттерін сипаттай алады. «Не өзгерді?» ойында кіші жастағы балалар жеке заттарды атайды, ал ересек балалар өзгерістерді толық сөйлемдермен түсіндіре алады. Ересек жастағы балалар кіші жастағы балаларға ойын ережелерін түсінуге көмектеседі, тапсырмаларды түсіндіреді және әрекетке қызығушылықты қолдайды.

Қимылды ойындар

Қимылды ойындар балалардың денсаулығын нығайтуға, қимылдарды үйлестіруге, ептілік пен төзімділікті дамытуға ықпал етеді. Бірлескен ойындар үшін: «Күннің көзі мен жаңбыр», «Поезд», «Тақия тастамақ», «Киіз үй», «Сиқырлы таяқ», «Аюдың апаны» және басқа ойындарды қолдану қолайлы, «Поезд» ойынында ересек жастағы балалар кіші жастағы балаларға қозғалыс ережелерін сақтауға, кеңістікте бағдарлауға және тәрбиешінің белгісі бойынша әрекет етуге көмектеседі. «Күннің көзі мен жаңбыр» ойынында кіші жастағы балалар белгі бойынша қарапайым әрекеттерді орындайды, ал ересек балалар ойынды ұйымдастырады және қимылдардың дұрыс орындалуын көрсетеді. Қимылды ойындарды ұйымдастырған кезде тәрбиеші балалардың қауіпсіздігін, қашықтықты сақтауды және жарақат алу қаупін болдырмауды міндетті түрде қадағалайды.

Құрылыс ойындары немесе құрастыру орталығында ойындарды ұйымдастыру

Құрылыс ойындары ойлау мен қиялды, ұсақ моториканы және бірлесіп әрекет етуді дамытады. Балаларға: үй, гараж, көпір, жол, қала, ферма, хайуанаттар бағын салуды ұсынуға болады. Ересек жастағы балалар әдетте неғұрлым күрделі ғимараттарды салады, кіші жастағы балаларға бөлшектерді таңдауға көмектеседі, конструкторларды біріктіру тәсілдерін түсіндіреді. Мысалы, «Қала» салу кезінде ересек жастағы балалар ғимараттар мен жолдарды салады, ал кіші жастағы балаларға машиналар мен ағаштарды және адамдардың фигураларын орналастыруға болады.

Театрландырылған ойындар

Театрландырылған ойындар эмоционалды көңіл-күйді көтереді, балалардың сөйлеуін, есте сақтауын және шығармашылық қабілетін дамытады. Бірлескен әрекет үшін ертегілерді сахналау ұсынылады: «Бір үзім нан», «Арыстан мен тышқан», «Түлкі мен әтеш», «Қарлығаш пен дәуіт», «Түлкі мен тырна» және басқалар.

Ересек жастағы балалар мәтінді айта отырып, күрделі рөлдерді орындайды, ал кіші жастағы балалар қарапайым әрекеттерге қатысады, жеке сөздер мен қимылдарды қайталайды. Театрландырылған ойындар балаларға ұялшақтықты еңсеруге және өзіне деген сенімділікті дамытуға көмектеседі.

Еркін ойынды ұйымдастыру

Түрлі жас топтарында балалардың еркін ойын әрекеті маңызды орын алады. Еркін ойында балалар бастамашылдық, шығармашылық танытады, бір-бірімен қарым-қатынас жасауды, алған білімдері мен өмірлік тәжірибелерін қолдануды үйренеді. Түрлі жас топтарында еркін ойын ерекше маңызға ие болады, өйткені ол түрлі жастағы балалар арасында қарым-қатынас жасау, өзара көмек көрсету дағдыларын, жауапкершілік пен ынтымақтастықты қалыптастыруға ықпал етеді. Тәрбиеші ойындарды еркін таңдауға жағдай жасайды, балалардың бастамасын қолдайды және қажет болған жағдайда ойын сюжетін дамытуға көмектеседі. Тәрбиеші еркін ойын әрекеті барысында ұйымдастырушы және бақылаушы рөлін атқарады. Педагог ойынға жағдай жасауы, қиындықтар туындаған кезде балаларға көмектесуі, тәрбиеленушілер

арасындағы қарым-қатынасты реттеуі және жанжалды жағдайлардың алдын алуы тиіс. Бұл жағдайда балалардың дербестігін сақтай отырып, қажет болмаса ойынға араласпау маңызды. Ойын барысында қауіпсіздікті қамтамасыз етуге ерекше назар аудару қажет.

Тәрбиеші балалардың:

- ойыншықтар мен құрал-жабдықтарды ұқыпты қолдануын, оларды бөлісуін;

- мінез-құлық ережелерін, кезекті сақтауын;

- жарақаттануға қауіпті жағдайлар тудырмауын;

- бір-біріне құрметпен қарауын бақылауы тиіс.

Түрлі жас топтарында еркін ойын әрекеті балалар арасында оң қарым-қатынасты қалыптастыруға ықпал етеді. Ересек жастағы балалар қамқорлық, шыдамдылық пен жауапкершілік танытуды үйренеді, ал кіші жастағы балалар ұжымда қарым-қатынас жасау, өзіне-өзі қызмет көрсету және мінез-құлық дағдыларын меңгереді.

Ойындарға балалардың қызығушылығын қолдау үшін тәрбиешіге ойын материалдарын жаңартып отыру, жаңа атрибуттар қолдану, ойынға жағдай жасау және дамытушы ортаны толықтыру ұсынылады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мектепке дейінгі ұйымның түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру заманауи мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың маңызды бағыты болып табылады. Ол педагогтен кәсіби құзыреттілік деңгейінің жоғары болуын, Үлгілік оқу бағдарламасындағы барлық жас топтарының мазмұнын білуді, заманауи педагогикалық технологияларды меңгеруді және әрбір баланың жас, жеке және тұлғалық ерекшеліктерін ескере отырып, тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруды талап етеді.

Мектепке дейінгі білім беруді дамытудың заманауи үрдістері баланың қызығушылықтарын, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескеріп, қауіпсіз, дамытушы және эмоционалды жайлы білім беру ортасын құруға бағытталған. Түрлі жас топтарында жеке тұлғаға бағытталған тәсіл, дербестікті, бастамашылық танытуды, коммуникативтік дағдылар мен балалардың әлеуметте өзара әрекет етуін дамыту ерекше маңызға ие.

Түрлі жас топтарында тәрбие мен оқытудың мақсаты мен міндеттерін іске асыру түрлі балалар әрекетін ұйымдастыруда саралау тәсілі арқылы жүзеге асырылады. Педагог топтың жас ерекшеліктерін, тәрбиеленушілердің даму деңгейін, олардың қызығушылықтары мен білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, жұмыс нысандарын, әдістері мен әдістерін таңдайды. Бұл ретте мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласындағы нормативтік құқықтық талаптарды сақтау, сондай-ақ материалдық-техникалық ресурстарды және дамытушы ортаны тиімді қолдану маңызды шарт болып табылады.

Түрлі жас топтарында тәрбиелеу-білім беру процесін қазіргі заманға сәйкес ұйымдастыру балаларда негізгі құзыреттіліктерді қалыптастыруға бағытталған: қарым-қатынас жасай білу, бірлесіп әрекет ету, шешім қабылдау, бастамашылық және шығармашылық белсенділік таныту. Өзара көмек көрсету, жауапкершілік пен мейірімділікті, бір-біріне құрметпен қарауды қалыптастыруға ықпал ететін түрлі жастағы балалардың бірлескен әрекеті ерекше маңызға ие болады.

Қазіргі жағдайда балалардың денсаулығын сақтау және нығайту, олардың физикалық және психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету, салауатты өмір салты мен қауіпсіз мінез-құлық мәдениетінің негіздерін қалыптастыру мәселелеріне назар аударылуда. Режимдік сәттерді, ойын, танымдық және дербес әрекетті ұйымдастыру әрбір баланың денсаулығын сақтау және эмоционалды жай-күйін қолдау принциптерін ескере отырып құрылуы тиіс

Түрлі жас топтарында жұмысты тиімді ұйымдастыру көбінесе педагогтің кәсіби шеберлігіне, оның балалардың әрекетін икемді ұйымдастыруына, ұжымдағы жағымды эмоционалды жағдайды сақтауына және әрбір тәрбиеленушінің толыққанды дамуына жағдай жасауына байланысты. Балаларды тәрбиелеу мен дамыту мәселелерінде балабақша мен ата-аналар тарапынан қойылатын талаптардың бірлігін қамтамасыз ететін отбасымен ынтымақтастық маңызды рөл атқарады.

Түрлі жас топтарында сауатты ұйымдастырылған тәрбиелеу-білім беру процесі балалардың сәтті әлеуметтенуіне, олардың жеке қасиеттерін, танымдық белсенділігін, дербестігі мен коммуникативтік дағдыларын

дамытуға ықпал етеді.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарының және Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының негізінде 2025-2026 оқу жылына арналған ұйымдастырылған іс-әрекеттің перспективалық жоспары (Үлгі)

Мектепке дейінгі ұйым (білім беру ұйымының атауы) _____

Топ: «*****» аралас тобы

Балалардың жасы: 3, 4, 5 жастағы балалар

Қандай кезеңге жасалды (айды, жылды көрсету): 2026 жылдың мамыр айы

Айы	Ұйымдастырылған іс-әрекет	Ұйымдастырылған іс-әрекеттердің міндеттері
Мамыр	Дене тәрбиесі	<p><u>3 жастағы балалар:</u> Негізгі қимылдар: таныс, бұрын үйренген жаттығуларды және қимылдарды музыканың сүйемелдеуімен орындау. Жалпы дамытушы жаттығулар: отырып құм салынған қапшықтарды аяқтың бақайларымен қысып ұстау. Қимылды ойындар: қимылды ойындарды ойнату. Дербес қимыл белсенділігі: қимылдарды мәнерлі орындауға баулу. Спорттық жаттығулар: велосипед тебу. Мәдени-гигиеналық дағдыларды қалыптастыру: үстел басында мәдениетті тамақтану дағдыларын қалыптастыру: ас қасық пен шәй қасықты, шанышқыны, майлықты дұрыс қолдану. Өзіне-өзі қызмет көрсету дағдылары: киіміндегі олқылықтарды байқауға, оларды ересектің көмегімен немесе өзбетінше реттеуге, ас ішу құралдарын орнымен қолдануға баулу. Салауатты өмір салты дағдыларын қалыптастыру: дене мүшелері мен ағза жүйесін нығайтатын жаттығулармен таныстыру. Сауықтыру-шынықтыру шаралары: тыныс алу жаттығуларын жасау. <u>4 жастағы балалар:</u> Негізгі қимылдар:</p>

		<p>екеуден, үшеуден бірінің артынан бірі қатарға тұру, бағыт бойынша түзелу, оңға, солға бұрылу, орнында айналу; араларын алшақ ұстау және жақын тұру.</p> <p>Жалпы дамытушы жаттығулар: жаттығуларды заттармен және заттарсыз орындау.</p> <p>Спорттық жаттығулар: велосипед тебу: екі немесе үш дөңгелекті велосипед тебу, оңға, солға бұрылу.</p> <p>Қимылды ойындар: доптармен, секіргіштермен, құрсаулармен ойындарда балалардың белсенділігін дамыту.</p> <p>Дербес қимыл белсенділігі: ауа-райының жағдайларын ескеріп, таза ауада балалардың қимылдарды орындауы үшін жағдайлар жасау.</p> <p>Салауатты өмір салтын қалыптастыру: салауатты өмір салты туралы ұғымдарды кеңейту.</p> <p>Мәдени-гигиеналық дағдыларды жетілдіру: тамақтану әдебін сақтау.</p> <p>Өзіне-өзі қызмет көрсету дағдылары: киімдерді жинау, ілу, ересектің көмегімен оларды тазалау, құрғату.</p> <p>Сауықтыру-шынықтыру шаралары: шынықтырудың барлық түрлерін, жалпы және жергілікті су шараларын жүргізу: әрбір тамақтанғаннан кейін ауызды шаюды. Жалпақ табандылықтың алдын-алу үшін түрлі жолдармен жалаң аяқ жүру. Тыныс алу жолдарын шынықтыру.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u></p> <p>Негізгі қимылдар: сапқа тұру, сап түзеу, сапқа қайта тұру: сапқа бір, екі, үш қатармен тұру, бір-бірінің жанына және бір-бірінің артынан сапқа тұру, орнында айналу, оңға, солға бұрылу, сап түзеп, бір және екі, үш қатармен қайта тұру.</p> <p>Музыкалық-ырғақтық қимылдар: жұбымен шеңбер бойымен жүру.</p> <p>Жалпы дамытушы жаттығулар: аяқтың ұшымен ұсақ заттарды жылжыту.</p> <p>Спорттық жаттығулар: велосипед, самокат тебу. Шеңбер бойымен және тура жолмен өзбетінше екі дөңгелекті велосипед тебу. Оңға және солға бұрылу.</p> <p>Спорттық ойындар:</p>
--	--	---

		<p>хоккей элементтері. Берілген бағытта қақпаға хоккей таяқпен шайбаны сырғанату, оны қақпаға кіргізу.</p> <p>Қимылды ойындар: ұлттық қимылды ойындарды ойнату.</p> <p>Дербес қимыл белсенділігі: велосипед тебуге, футбол, бадминтон, баскетбол ойындарына жағдай жасау.</p> <p>Салауатты өмір салтын қалыптастыру: балаларды дені сау адамның мүмкіндіктерімен таныстыру, олардың салауатты өмір салтына деген қажеттілігін қалыптастыру.</p> <p>Мәдени-гигиеналық дағдыларды жетілдіру: қоғамдық орындарда гигиена ережелерін сақтау дағдыларын қалыптастыру.</p> <p>Сауықтыру-шынықтыру шаралары: дене бітімін қалыптастыру және өкшелерді нығайту.</p>
	<p>Тіл дамыту</p>	<p><u>3 жастағы балалар:</u></p> <p>Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті: дауысты (а, ә, е, о, ұ) және кейбір дауыссыз (п-б, к-қ, т-д, ж-ш, с-з) дыбыстарды анық айту, дыбыстардың артикуляциясын нақтылау және бекіту, артикуляциялық аппаратты дамыту, сөйлеу қарқынын өзгерту қабілетін дамыту: баяу сөйлеу, жаңылтпаштар айтуды меңгерту.</p> <p>Сөздік қор: тұсау кесу дәстүріне байланысты сөз тіркестерін меңгерту.</p> <p>Тілдің грамматикалық құрылымы: зат есімдерді үстінде, астында, артында, жанында тәрізді көмекші сөздермен бірге қолдануды және зат есімдерді жекеше, көпше түрде қолдануды үйрету.</p> <p>Байланыстырып сөйлеу: таныс ертегілерді ойнауға және сахналауға ынталандыру, қызығушылықты ояту.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u></p> <p>Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті: фонематикалық естуді дамыту: белгілі бір дыбыстан басталатын сөздерді есту арқылы ажырата білуге және атауға үйрету.</p> <p>Сөздік қор: сөздік қорды заттар тобын білдіретін жалпылаушы сөздермен (ойыншықтар, киім, аяқ киім, ыдыс, жиһаз), заттардың орналасқан жерін (сол, оң, қатар, жанында, арасында), тұрмыстық электротехника заттарының және ұлттық тұрмыстық заттардың атауларын білдіретін және мағынасы қарама-қарсы антоним сөздермен байыту.</p> <p>Тілдің грамматикалық құрылымы:</p>

		<p>етістіктерді бұйрық райымен қолдана білуге үйрету(отыр, жүр, жүгір).</p> <p>Байланыстырып сөйлеу: балаларды әңгіме айтуға үйрету: бейтаныс заттар, құбылыстар туралы ақпаратты талқылауға баулу. Ұсынылған сюжеттер бойынша қойылымдарды сахналауға үйрету.</p> <p>5 жастағы балалар: Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті: сөйлеуде интонациялық мәнерлілік құралдарын қолдану: дауыс қарқынын, логикалық үзіліс пен екпінді реттеу.</p> <p>Сөздік қор: қазақ халқының салт-дәстүрлерімен таныстыруды жалғастыру, «Асар», «Сүйінші сұрау» дәстүрлерінің мәнін түсіндіру, балаларды бір-біріне көмек қолын созуға, бірлесіп, келісіп ойнауға, тапсырманы орындауға, бір-бірінің қуанышына ортақтаса білуге, бір-біріне қамқор болуға баулу.</p> <p>Тілдің грамматикалық құрылымы: интонациясы бойынша сөйлемдерді (хабарлы, сұраулы, лепті) ажыратып, сөйлегенде қолдана білуді дамыту.</p> <p>Байланыстырып сөйлеу: ойыншықтарды, заттарды, сюжеттік суреттер, табиғат құбылыстарын сипаттауда заттар мен нысандардың ерекшеліктерін білдіретін сөздерді дұрыс таңдау, сын есімдер мен үстеулерді қолдану.</p> <p>Шығармашылықпен сөйлеу әрекеті: сөйлегенде бейнелі сөздерді, эпитеттерді, салыстыруларды қолдану.</p>
	Көркем әдебиет	<p>3 жастағы балалар: ересектермен бірге ертегілерді, қарапайым көріністерді ойнауға, бірлескен ойындарға қатысуға ықпал ету, онда жеке репликаларды, кейіпкерлердің эмоционалды образын беруге баулу.</p> <p>4 жастағы балалар: тыңдалған шығарманың мазмұнын қайталап айтуға, қысқа өлеңдерді, санамақтарды жатқа айтуға, шығарма мазмұны мен сипатына сәйкес тақпақтарды, өлеңдерді жаттауда түрлі интонацияларды, үзілістерді, логикалық екпінді қолданып, оларды есте сақтауға, шығарма мазмұнын дұрыс қабылдауға, кейіпкерлеріне жанашырлық танытуға баулу.</p> <p>5 жастағы балалар: сахналық қойылымдарға қатысуға баулу, онда рөлді, сюжетті таңдауда бастамашылық пен дербестік танытуға ынталандыру, белгілі образды сомдауда эксперимент жасауға, түрлендіруге мүмкіндік беру.</p>
	Сауат ашу негіздер	<p>5 жастағы балалар: жазуды көзбен қадағалай отырып, қаламды немесе қарындашты дұрыс, еркін ұстап, үстінен қатты қысып күш түсірмей, саусақтармен біркелкі жоғарыдан төменге, солдан оңға қимылдарды орындап,</p>

	Қазақ тілі	<p>сызықтарды үзбей салу.</p> <p><u>3 жастағы балалар:</u> Тілдік дамытушы орта: балалардың ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас жасауына жағдай жасау: бір-бірімен күнделікті еркін ойында, дербес әрекеттерде ауызекі сөйлесуге, бірлескен әрекеттері туралы келісуге, ортақ тақырыпта әңгімелесуге, сұрақтарға жауап беруге, өз бетінше кітаптарды қарауға, өзінің алған әсері мен қалауын білдіруге баулу.</p> <p>Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті: қазақ тіліне тән ә, ө, қ, ү, ұ дыбыстарын өздігінен дұрыс айтуға баулу.</p> <p>Сөздік қор: баланың сөздік қорын дамытуда, санамақтар, тақпақтар, жаңылтпаштарды жаттауға баулу.</p> <p>Тілдің грамматикалық құрылымы: жуан және жіңішке түбір сөздерді ажырату, оларды көпше түрде қолдануды пысықтау.</p> <p>Байланыстырып сөйлеу: таныс ертегілер мен шағын шығармалардың мазмұны бойынша өздігінен қайталап айтуға баулу.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u> Тілдік дамытушы орта: сөйлесу барысында әңгімелесушінің назарын өзіне аудару үшін интонациямен сөйлеу мәнерін өз бетінше қолдануға баулу.</p> <p>Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті: артикуляциялық және дауыс аппаратын, сөйлеуде тыныс алуды, фонематикалық естуді, анық және қалыпты қарқынмен сөйлей білуді дамыту. Қазақ тіліне тән ө, қ, ү, ұ, і, ғ дыбыстарын жеке, сөз ішінде анық айтуға баулу.</p> <p>Сөздік қор: кітаптан ертегілер, көркем шығармалар оқып беруде олардың мазмұнын дұрыс қабылдауға, кейіпкерлеріне жанашырлық танытуға, кейіпкердің іс- әрекетіне өз ойын білдіруге баулу.</p> <p>Тілдің грамматикалық құрылымы: өз ойын жай және жайылма сөйлемдермен жеткізуге мүмкіндік беру.</p> <p>Байланыстырып сөйлеу: бір-бірімен еркін диалог құруға, еркін талқылауға мүмкіндік беру.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u> Тілдік дамытушы орта: көркем сөздерді қолдануына қолдау көрсету, ынталандыру.</p> <p>Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:</p>
--	------------	--

		<p>сөздегі дыбыстардың орнын анықтау (басы, ортасы, соңы). Сөздік қор: балаларды шешендік өнерге, айтыс өнеріне баулу. Тілдің грамматикалық құрылымы: өз ойын жайылма сөйлемдермен жеткізуге мүмкіндік беру. Байланыстырып сөйлеу: берілген мәтіннің басталуын және соңын ойдан құрастыруға баулу.</p>
	<p>Математика негіздері</p>	<p><u>3 жастағы балалар:</u> Сан: заттарды салыстыру: заттарға қосу немесе заттардан алу тәсілдері арқылы тең және тең емес заттар тобын салыстыру, «Тең бе?», «Қайсысы артық (кем)?» сауалдарына жауап беруін қалыптастыру. Шама: салыстыру нәтижелерін ұзындығы бойынша ұзын-қысқа, бірдей, тең, ені бойынша кең-тар, бірдей, тең, биіктігі бойынша биік-аласа, бірдей, тең, жалпы шамасы бойынша үлкен-кіші сөздерімен белгілеуін дамыту. Геометриялық пішіндер: балаларды геометриялық фигура дөңгелекпен таныстыру, ұстау және көру тәсілдері арқылы аталған фигураны зерттеуге мүмкіндік беру. Кеңістікте бағдарлау: өзінің дене мүшелерін бағдарлау және осыған байланысты өзіне қатысты кеңістік бағыттарын анықтауды жетілдіру: оң-сол. Уақытты бағдарлау: қарама-қарсы тәулік бөліктерін бағдарлауды қалыптастыру: күндіз-түнде, таңертең-кешке. <u>4 жастағы балалар:</u> Жиын: балаларға жиын, оның әртүрлі түстегі, пішіндегі, өлшемдегі заттардан тұратындығы туралы түсінік беру, заттарды жұппен қою арқылы оларды санамай-ақ салыстыру негізінде тең немесе тең еместігін анықтай білуін дамыту. Сан, санау: реттік сан есімдерді атау, сандарды реті бойынша атауға «нешінші?» сұрағына жауап беруге және қорытынды санды атауға, «барлығы қанша?» сұрағына жауап беруге үйрету. 5 көлемінде тура және кері санауға жаттықтыру. Шама: заттар шамасы бойынша әртүрлі болатындығы жайлы түсінік беру.</p>

		<p>Ұзындығы, ені, және биіктігі бойынша екі затты салыстыруын жетілдіру.</p> <p>Геометриялық пішіндер: геометриялық фигураларды (дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш) және денелерді (куб, шар, цилиндр) танып, атай білуге үйрету, геометриялық пішіндерді көру және сипап сезу арқылы зерттеу, сөйлеуде сын есімдерді қолданып, салыстыру нәтижелерін атауды (ұзындау-қысқалау, кеңдеу-тарлау, жоғары-төмен, қалың-жұқа немесе ұзындығы, ені, биіктігі, қалыңдығы бойыншатен) дамыту.</p> <p>Кеңістікте бағдарлау: кеңістік бағыттарын өзіне қатысты анықтау, берілген бағытта қозғалу (алға-артқа, оңға-солға, жоғары-төмен), заттарды оң қолмен солдан оңға қарай орналастыру, заттардың өзіне қатысты орналасуын сөздермен белгілеуін жетілдіру (менің алдымда үстел, сол жағымда орындық тұр).</p> <p>Уақытты бағдарлау: тәулік бөліктері (таңертең, күндіз, кеш, түн), олардың сипаттамалық ерекшеліктері мен реттіліктері, «бүгін», «кеше», «ертең» туралы ұғымдарын кеңейту.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u></p> <p>Жиын: жиынның бір бөлігі ретінде заттардың тобын білдіретінін түсіндіру.</p> <p>Сан, санау: заттардың саны олардың көлеміне, арасындағы қашықтыққа, пішінге, орналасуына, сондай-ақ санау бағытына байланысты емес екенін түсіндіру.</p> <p>Шама: беттестіру, тұстастыру және жұппен салыстыру тәсілдерін қолдана отырып, заттарды салыстыру.</p> <p>Геометриялық пішіндер: 8-10 бөліктерден пішіндерді жинап, құрастыру.</p> <p>Кеңістікте бағдарлау: қағаз парағын бағдарлай білуді бекіту.</p> <p>Уақытты бағдарлау: қисық және қиғаш сызықтарды дәптердің тор көзінде сызуға үйрету.</p>
	<p>Қоршаған әлеммен таныстыру</p>	<p><u>3 жастағы балалар:</u></p> <p>Бала, оның отбасы, үйі: дербестікті қалыптастыру: киіну, жуыну, тісін тазалау.</p> <p>Заттық әлем: заттардың атқаратын қызметтерін түсіндіру, заттардың тобын білдіретін түсініктерді меңгерту.</p> <p>Көлік және байланыс құралдары: жаяу жүргіншілерге және жолаушыларға арналған қарапайым ережелермен таныстыру.</p>

		<p>Еңбекке баулу: бұйымдарға құрметпен қарауға, оларға ұқыптылықпен қарауға баулу.</p> <p>Адамгершілік және патриоттық тәрбие: жақсы және жаман әрекеттерді дұрыс бағалау тәжірибесін қалыптастыру.</p> <p>Менің Отаным – Қазақстан. Балабақшаның үй-жайлары мен ауласында тәртіп пен тазалық сақтауға үйрету.</p> <p>Өсімдіктер әлемі: бөлме өсімдіктерінің 2-3 түрін тану және атау.</p> <p>Жануарлар әлемі: табиғат бұрышын мекендеушілерді бақылау дағдыларын қалыптастыру.</p> <p>Табиғаттағы маусымдық өзгерістер: ұсақ заттармен ойындарда қауіпсіз әрекет ету дағдыларын қалыптастыру (оларды ауызға алмау, құмды шашпау, ұсақ заттарды құлаққа, мұрынға тықпау).</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u></p> <p>Бала, оның отбасы, үйі: өзінің жақындарына мақтаныш сезімін білдіру.</p> <p>Заттық әлем: адамдарға еңбектері үшін алғыс айтуға және еңбектің нәтижесіне құрмет көрсете білуге тәрбиелеу.</p> <p>Байланыс және қозғалыс құралдары: көлікте жұмыс істейтін адамдарға сыйластық танытуға тәрбиелеу.</p> <p>Еңбекке баулу: өзгенің еңбегінің нәтижесіне құрметпен қарауға тәрбиелеу, ересектерге көмек көрсету ниеттерін қолдау.</p> <p>Адамгершілік және патриоттық тәрбие: жағымсыз қылықтары үшін ұятты сезіне білуге, ренжіткені үшін құрдасынан кешірім сұрауға баулу.</p> <p>Менің Отаным – Қазақстан. Ауыл мен қала өмірінің ерекшеліктері туралы ұғымдарын дамыту.</p> <p>Жолда жүру ережелері: балалардың өз есімін, тегін, жасын, ата-аналарының атын білуді бекіту, кездейсоқ жағдайларда (адасып қалу, құлау) өзін дұрыс ұстауға үйрету.</p> <p>Өлі табиғат құбылыстары мен заттары: Қазақстанның түрлі аймақтарында ауа райының түрліше болуы туралы түсінік беру.</p> <p>Өсімдіктер әлемі: бөлме өсімдіктеріне және табиғат бұрышындағы жануарларға күтім жасау, адамның табиғатқа қамқорлық танытуының маңызы туралы білімдерін қалыптастыру.</p>
--	--	--

		<p>Жануарлар әлемі: қыстап қалатын және жыл құстары туралы ұғымдарын кеңейту.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u> Бала, оның отбасы, үйі: отбасы мүшелеріне жақсы көретінін білдіру, алғыс айту, сыпайы сөйлеу.</p> <p>Заттық әлем, кеңістікті бағдарлау: жақын маңдағы шағын ауданда еркін бағдарлай білу.</p> <p>Көлік, байланыс құралдары: ұялы телефон, смартфон, компьютер, ғаламтор, теледидардың қолданылуын білу, оларды қолдануда қауіпсіздікті сақтау.</p> <p>Еңбекке баулу: шамасы келетін, бірлескен еңбек әрекетіне қатысуға, бастаған ісін аяғына дейін жеткізуге, дербестік пен жауапкершілікке баулу.</p> <p>Адамгершілік және патриоттық тәрбие: Ұлы Отан соғысы жылдарында Отанын қорғаған қазақстандық жауынгерлердің - Кеңес Одағының батырлары Бауыржан Момышұлының, Әлия Молдағұлованың, Мәншүк Мәметованың, Халық қаһарманы Рахымжан Қошқарбаевтың ерліктері туралы білу, оларды құрметтеу.</p> <p>Жол қозғалысы ережелері: «Балалар», «Трамвай аялдамасы», «Автобус аялдамасы», «Метро аялдамасы», «Тройллебус аялдамасы», «Жаяу жүргіншілер жолы», «Велосипедке арналған жол (электросамокат, гироскутер, сигвей)» жол белгілерімен таныстыруды жалғастыру.</p> <p>Табиғатпен таныстыру: адам өмірі үшін судың, құмның, күн, ай сәулесінің, саздың, тастардың маңызын түсіну.</p> <p>Өсімдіктер әлемі: өсімдіктерге қажеттіліктеріне сәйкес күтім жасау әдістерін білу: оларды суару, түбін қопсыту, жапырақтың шаңын сүрту.</p> <p>Жануарлар әлемі: табиғи-климаттық аймақтар (ақ аю, итбалық, пингвин, жираф, піл, маймыл) бойынша топтастыру.</p>
	Сурет салу	<p><u>3 жастағы балалар:</u> құмға таяқшалармен, асфальтқа бормен, өзбетінше ойдан сурет салуға мүмкіндік беру.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u> қоңыр, қызғылт сары, ашық жасыл реңктермен таныстыру және ол түстерді өз бетінше жасауға ынталандыру (қажетті түсті шығару үшін бояуларды араластыру).</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u></p>

		ұжымдық жұмыстарға, өзбетінше ойдан сурет салуға мүмкіндік беру.
	Мүсіндеу	<p><u>3 жастағы балалар:</u> мүсіндеу тәсілдерін қолдана отырып, өзіне ұнаған бұйымдарды мүсіндеу, оларды таяқшамен безендіру.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u> мүсіндеуде қысу, тарту, басу әдістерін қолдану.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u> ойдан өзбетінше мүсіндеуге, ұжымдық жұмыстарды орындауға баулу.</p>
	Жапсыру	<p><u>3 жастағы балалар:</u> геометриялық фигуралардың (дөңгелек, шаршы, үшбұрыш) ортасына, бұрыштарына дайын ою-өрнектерді жапсыру арқылы киіз, кілем, көрпе, алаша орамал жасауды үйрету.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u> элементтердің ретін, олардың арасындағы арақашықтықты сақтауды, пішінін ескере отырып, ұлттық ою-өрнекті қолданып, тұрмыстық заттарды, ыдыстарды безендіру дағдыларын дамыту.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u> қайшы мен желімді дұрыс қолдану дағдыларын жетілдіру, еңбек қауіпсіздігі мен жеке гигиена ережелерін сақтау.</p>
	Құрастыру	<p><u>3 жастағы балалар:</u> құрастыруда бөлшектерді орналастыру және кірпіштерді қалау, пластиналарды тік бағытта және көлденең орналастыру тәсілдерін қолдану, ірі және ұсақ құрылыс материалдарынан, үлгі бойынша, ойдан құрастыру дағдыларын пысықтау.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u> Құрылыс материалдарынан, «лего» конструкторлардан құрастыру: өзбетінше ойдан құрастыруға мүмкіндік беру, құрастырылған құрылыс бөлшектерінің кеңістікте орналасуын айқындау. Дайын құрылыспен түрлі ойындар ойнауға ынталандыру.</p> <p>Қағаздан құрастыру: «оригами» үлгісі бойынша қарапайым пішіндер құрастыруға ынталандыру.</p> <p>Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру: табиғи (мақта, жүн, жіп, асық, қағаз, тері, кенеп, мата, дәннің түрлері) және қалдық (қақпақтың түрлері, пластик, қораптар, кір қыстырғыштар) заттардан құрастыруды үйрету.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u> табиғи (ағаш, мақта, жүн, жіп, асық, қағаз, тері, кенеп, мата, дәннің түрлері) және қалдық заттардан құрастыруға баулу.</p>
	Музыка	<p><u>3 жастағы балалар:</u> Музыка тыңдау:</p>

		<p>балалар аспаптарының, музыкалық ойыншықтардың дыбысталуын ажыратуға үйрету; оларды атай білу.</p> <p>Ән айту: ересектердің дауысына ілесе отырып, олармен бірге ән айту, әнді бірге бастап, бірге аяқтау.</p> <p>Музыкалық-ырғақтық қимылдар: балалардың билейтін музыкаға сәйкес би қимылдарын өз бетінше орындауына, таныс би қимылдарын ойындарда қолдануына мүмкіндік беру.</p> <p>Балалар музыкалық аспаптарында ойнау: балаларды музыкалық аспаптармен: сыбызғы, металлофон, қоңырау, сылдырмақ, маракас және барабанды ырғақпен қағып ойнаудың қарапайым дағдыларын меңгеруге ықпал ету.</p> <p><u>4 жастағы балалар:</u></p> <p>Музыка тыңдау: әндерді иллюстрацияларды көрсетумен және қимылдармен сүйемелдеу, қазақтың ұлттық аспабы домбырамен орындалған әндер мен күйлерді тыңдату.</p> <p>Ән айту: әнді мәнгерлеп айтуға үйрету, әнді созып, қимылдармен үйлестіріп айтуды қалыптастыру (ре-си бірінші октава шегінде).</p> <p>Музыкалық-ырғақтық қимылдар: мазмұны бойынша таныс әндерді сахналауға баулу, музыканың ырғағына сәйкес әртүрлі қарқынмен секіруді жасату.</p> <p>Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау: балалар музыкалық аспаптарын тану және атау.</p> <p>Билер: музыканың көңілді, ойнақы сипатын ажырата білу, атрибуттармен би қимылдарын орындауды дамыту.</p> <p><u>5 жастағы балалар:</u></p> <p>Музыка тыңдау: қазақ халқының әндері мен би әуендерінің үздік үлгілерін тыңдауға баулу.</p> <p>Ән айту: әнді музыкалық талғаммен орындауға жаттықтыру.</p> <p>Музыкалық-ырғақтық қимылдар: қосалқы және ауыспалы қадам жасауды, әртүрлі бағытта жүгіруді және секіруді меңгеру.</p> <p>Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау: музыкалық (дауылпаз, асатаяқ, сазсырнай, тұяқтас, қоңырау, сыбызғы, домбыра, металлофон, ксилофон, бубен, барабан, маракас, румба) және шулы аспаптарда ойнау тәсілдерімен таныстыру.</p> <p>Билер:</p>
--	--	---

	<p>балаларға «Қаражорға» биін билету.</p> <p>Би шығармашылығы: музыканың сипатына сәйкес ойдан би қимылдарын шығару.</p> <p>Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау: шулы аспаптарда ойнау тәсілдерімен таныстыру.</p>
--	--

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы (Үлгі)

Мектепке дейінгі ұйым (білім беру ұйымының атауы) _____

Топ: «****» аралас тобы

Балалардың жасы: 3, 4, 5 жастағы балаларҚандай кезеңге жасалды (апта күндерін, айды, жылды көрсету): 2026 жылдың мамыр айы

Күн тәртібі	Дүйсенбі	Сейсенбі	Сәрсенбі	Бейсенбі	Жұма
Балаларды қабылдау	Топқа кірген балаларды жеке, жылы қарсы алу. Әр баланы есік алдында атымен атап қарсы алу: «Қайырлы таң!», «Бүгін көңіл күйің қалай?» және т.б. Баланың көңіл-күйіне назар аудару (<i>тіл дамыту, музыка</i>).				
Ата-аналармен немесе баланың басқа заңды өкілдерімен әңгімелесу, кеңес беру	Ата-аналармен қысқа, әрі жеке әңгімелесу. Баланың көңіл күйі мен денсаулығы туралы ақпарат алу, байланыс орнату. Тақырыптық кеңес: «Өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын: өз бетінше киіну мен шешінуді үйрету»				
Балалардың іс-әрекеті (ойын, танымдық, коммуникативтік, шығармашылық, эксперименталдық, еңбек, қимыл, бейнелеу, дербес және басқалары)	<p>3 жастағы балалармен: Ойын әрекеті: «Көңілді тіл» айнаның көмегімен жасалатын артикуляциялық жаттығуы (<i>тіл дамыту, музыка, қоршаған әлеммен таныстыру</i>)</p> <p>4 жастағы балалармен: Танымдық әрекет: «Заттар әлеміне саяхат» (<i>тіл дамыту, қоршаған әлеммен таныстыру,</i></p>	<p>3 жастағы балалармен: Қимылды ойын: «Аю қалай жүреді?» (<i>дене тәрбиесі, көркем әдебиет, тіл дамыту, музыка</i>)</p> <p>4 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын: «Зергер» (<i>мүсіндеу, құрастыру, тіл дамыту, қоршаған әлеммен таныстыру</i>)</p> <p>5 жастағы балалармен: Танымдық әрекет: «Бүгін</p>	<p>3 жастағы балалармен: Қимылды ойын:«Қай дыбыс?»</p> <p>П-п-п – алақанмен жеңіл шапалақ; Б-б-б – барабан соғу; С-с-с – жылан болып ирелендеу; Ж-ж-ж – ара сияқты ызыңдау; Ш-ш-ш – тыныштық белгісі (<i>дене тәрбиесі, тіл дамыту</i>)</p> <p>4 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын: «Эколог» (<i>математикаа негіздері, тіл дамыту, қоршаған әлеммен</i></p>	<p>3 жастағы балалармен: Шығармашылық әрекет: «Үй жануарлары» (<i>сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, құрастыру</i>)</p> <p>4 жастағы балалармен: Зерттеу әрекеті: «Не өзгерді?» (<i>қоршаған әлеммен таныстыру, тіл дамыту</i>)</p> <p>5 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын: «Телеарна» (<i>тіл дамыту, математика негіздері,</i></p>	<p>3 жастағы балалармен: Ойын әрекеті: «Жұбын тап» (<i>математика негіздері, тіл дамыту, қоршаған әлеммен таныстыру</i>)</p> <p>4 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын: «Инженер» (<i>тіл дамыту, қоршаған әлеммен таныстыру, құрастыру, мүсіндеу, қазақ тілі</i>)</p> <p>5 жастағы балалармен: Зерттеу әрекеті: «Кім</p>

	<p>математика негіздері) 5 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын: «Құрылысшы» (математика негіздері, тіл дамыту, көркем әдебиет, қоршаған әлеммен таныстыру) 3 жастағы балалармен: Шығармашылық әрекет: «Табиғат ғажайыптары» (сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, құрастыру)</p>	<p>- кеше - ертең» (математика негіздері, тіл дамыту) 4,5 жастағы балалармен: Зерттеу әрекеті: «Неге бұлай болды?» (тіл дамыту, қоршаған әлеммен таныстыру, математика негіздері, қазақ тілі)</p>	<p>таныстыру, қазақ тілі) 5 жастағы балалармен: Шығармашылық әрекет: «Менің қалам» (сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, құрастыру) 3, 4, 5 жастағы балалармен: Еңбек әрекеті: «Біз ұқыпты баламыз» (қоршаған әлеммен таныстыру, музыка)</p>	<p>қазақ тілі) 3 жастағы балалармен: Тетрландырылған ойын: «Қоян мен түлкі» (тіл дамыту, көркем әдебиет)</p>	<p>екенін тап» (қоршаған әлеммен таныстыру, тіл дамыту, математика негіздері)</p>
Ертеңгілік жаттығу	Әр жас ерекшелік бойынша: Мамыр айына арналған ертеңгілік жаттығулар кешені (дене тәрбиесі, музыка, математика негіздері)				
Таңғы ас	<p>5 жастағы балалармен: Еңбек әрекеті: Кезекшілік ұйымдастыру Үстел басында мәдениетті тамақтану дағдыларын қалыптастыру: ас қасық пен шәй қасықты, шанышқыны, майлықты дұрыс қолдану. Тамақтану әдебін сақтау. Балаларды дені сау адамның мүмкіндіктерімен таныстыру, олардың салауатты өмір салтына деген қажеттілігін қалыптастыру (мәдени-гигиеналық дағдыларды жетілдіру) 3, 4 жастағы балалармен: Бата беруді ұйымдастыру (тіл дамыту)</p>				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Топта жағымды көңіл-күй, атмосфера қалыптастыру. Балалардың түрлі әрекеті іске асатын қызығушылықтар орталықтарын қауіпсіз, қолжетімді, қалдық материалдармен қамтамасыз ету.				
Кестеге сәйкес ҮІӨ	Дене тәрбиесі (маманның жоспары бойынша)	Дене тәрбиесі (маманның жоспары бойынша)	Дене тәрбиесі (маманның жоспары бойынша)	Дене тәрбиесі (маманның жоспары бойынша)	Дене тәрбиесі (маманның жоспары бойынша)

	Қазақ тілі (маманның жоспары бойынша) Музыка (маманның жоспары бойынша)	Қазақ тілі (маманның жоспары бойынша) Музыка (маманның жоспары бойынша)	Қазақ тілі (маманның жоспары бойынша) Музыка (маманның жоспары бойынша)	Қазақ тілі (маманның жоспары бойынша) Музыка (маманның жоспары бойынша)	Қазақ тілі (маманның жоспары бойынша) Музыка (маманның жоспары бойынша)
Серуенге дайындық	3, 4, 5 жастағы балалардың киіну реттілігін бақылау, киімдерін дұрыс киюге үйрету. Аяқ киімін, бас киімін өз бетінше киюге баулу. Киімдерін ұқыпты жинауға, шкафтарын реттеуге дағдыландыру. Серуен кезіндегі қауіпсіздік ережелері туралы әңгімелесу. Бір-біріне көмектесуге тәрбиелеу (дене тәрбиесі, қоршаған әлеммен таныстыру, тіл дамыту)				
Серуен	Мамыр айына арналған серуен картотекасы (дене тәрбиесі, қоршаған әлеммен таныстыру, тіл дамыту)				
Серуеннен оралу	3, 4, 5 жастағы балалармен Еңбек әрекеті: Шешіну мәдениетін сақтау, киімдерін, аяқ киімдерін тазалау, серуенде қолданған заттарды орнына қою (дене тәрбиесі, математика негіздері, музыка)				
Түскі ас	4 жастағы балалармен: Еңбек әрекеті: Кезекшілік ұйымдастыру Үстел басында мәдениетті тамақтану дағдыларын қалыптастыру: ас қасық пен шәй қасықты, шанышқыны, майлықты дұрыс қолдану. Тамақтану әдебін сақтау. Балаларды дені сау адамның мүмкіндіктерімен таныстыру, олардың салауатты өмір салтына деген қажеттілігін қалыптастыру (мәдени-гигиеналық дағдыларды жетілдіру) 3, 4 жастағы балалармен: Бата беруді ұйымдастыру (тіл дамыту)				
Күндізгі ұйқы	3, 4, 5 жастағы балалармен Ұйқының қанық болуының пайдасы туралы түсініктерін кеңейту (тіл дамыту) Балалардың тыныш ұйықтауы үшін баяу музыка тыңдау (музыка) Бесік жырын, ертегі айтып беру (тіл дамыту, көркем әдебиет)				
Біртідеп ұйқыдан ояту, сауықтыру шаралары	3, 4, 5 жастағы балалармен: Жай әуен қосу. Ағзаны біртіндеп сергіту (дене тәрбиесі, музыка) 3, 4 жастағы балалармен Ойын әрекеті: «Жел соқты» тыныс алу жаттығуларын орындау (дене тәрбиесі, математика негіздері) 5 жастағы балалармен Ойын әрекеті: «Ізбен жүр» жалпақтабандылықтың алдын алу (дене тәрбиесі, музыка)				
Бесін ас	5 жастағы балалармен: Еңбек әрекеті: Кезекшілік ұйымдастыру Үстел басында мәдениетті тамақтану дағдыларын қалыптастыру: ас қасық пен шәй қасықты, шанышқыны, майлықты дұрыс				

	қолдану. Тамақтану әдебін сақтау. Балаларды дені сау адамның мүмкіндіктерімен таныстыру, олардың салауатты өмір салтына деген қажеттілігін қалыптастыру (<i>мәдени-гигиеналық дағдыларды жетілдіру</i>) 3, 4 жастағы балалармен: Бата беруді ұйымдастыру (<i>тіл дамыту</i>)				
Балалардың дербес іс-әрекеті (қимылдық, ұлттық, сюжетті-рөлдік, үстел үсті-баспа және басқа ойындар), бейнелеу іс-әрекеті, кітап қарау және басқалары)	4 жастағы балалармен Кітап қарау: Таныс ертегіні мазмұндау, кейіпкерлерді сипаттау (<i>тіл дамыту, көркем әдебиет, қазақ тілі</i>) 5 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын «Отбасы» (<i>тіл дамыту, қазақ тілі, қоршаған әлеммен таныстыру</i>) 3 жастағы балалармен: Дербес әрекет: Пазл ойындары (<i>тіл дамыту, математика негіздері, құрастыру</i>)	5 жастағы балалармен: Шығармашылық әрекет: «Саған қай кейіпкер ұнайды?» (<i>сурет салу, мүсіндеу, жапсыру</i>) 4 жастағы балалармен Дербес әрекет: Лото ойындары (<i>тіл дамыту, математика негіздері, құрастыру</i>) 3 жастағы балалармен Ойын әрекеті: Саусақ ойындары (<i>математика негіздері, тіл дамыту</i>)	5 жастағы балалармен Сюжетті-рөлдік ойын: «Құрылысшы» (<i>математика негіздері, тіл дамыту, көркем әдебиет, қоршаған әлеммен таныстыру</i>) 3 жастағы балалармен: Дербес әрекет: Асық ойындары (<i>қоршаған әлеммен таныстыру, дене тәрбиесі</i>) 4 жастағы балалармен Музыкалық әрекет: ән тыңдау, би қимылдарын жасау (<i>музыка, тіл дамыту</i>)	5 жастағы балалармен Танымдық әрекет: «Ертегіні жалғастыр» (<i>көркем әдебиет, тіл дамыту</i>) 4 жастағы балалармен: Сюжетті-рөлдік ойын: «Сән салоны» (<i>жапсыру, сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, тіл дамыту, қазақ тілі</i>) 3 жастағы балалармен Ойын әрекеті: Саусақ жаттығулары (<i>дене тәрбиесі, математика негіздері, тіл дамыту</i>)	4 жастағы балалармен Үстел үсті ойындары: Түстер, жануарлар, мамандықтар лотосы (<i>қоршаған әлеммен таныстыру, көркем әдебиет, тіл дамыту, математика негіздері</i>) 3 жастағы балалармен: Танымдық әрекет: «Не артық?» (<i>математика негіздері, қазақ тілі, тіл дамыту</i>) 5 жастағы балалармен Кітап қарау: ертегілерді мазмұндау, қарапайым көріністерді ойнау (<i>тіл дамыту, көркем әдебиет, қазақ тілі</i>)
Балалармен жеке жұмыс	Жеке даму картасындағы балалармен жеке жұмыстарды атқару	Жеке даму картасындағы балалармен жеке жұмыстарды атқару	Жеке даму картасындағы балалармен жеке жұмыстарды атқару	Жеке даму картасындағы балалармен жеке жұмыстарды атқару	Жеке даму картасындағы балалармен жеке жұмыстарды атқару
Серуенге дайындық	3, 4, 5 жастағы балалармен: Өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын: өз бетінше киіну мен шешінуді жетілдіру				
Серуен	3, 4, 5 жастағы балалармен: Спорттық	3, 4, 5 жастағы балалармен: Ұлттық	3, 4, 5 жастағы балалармен: Спорттық	3, 4, 5 жастағы балалармен: Қимылды	3, 4, 5 жастағы балалармен: Қимылды

	ойын: «Велосипедшілер» (дене тәрбиесі, музыка)	ойын: «Ханталапай» (дене тәрбиесі, тіл дамыту)	ойын: «Хоккейші мен қақпашы» (дене тәрбиесі)	ойын: «Кім жылдам» (дене тәрбиесі, математика негіздері, музыка)	ойын: «Ақ серек пен көк серек» (дене тәрбиесі, қазақ тілі, музыка)
Серуеннен оралу	3, 4, 5 жастағы балалармен: Балаларды ұйымдасқан түрде топқа кіргізу. Киімді ретімен шешу және орнына қою. Қол жуу, тазалық сақтау. Серуен бойынша қысқаша әңгіме жүргізу (дене тәрбиесі, тіл дамыту, қоршаған әлеммен таныстыру)				
Балалардың үйге қайтуы	Балалардың жеке заттарын жинастырып, киінуін қадағалау. Ата-анасына міндетті түрде тапсыру. Күндік қысқаша кері байланыс беру. Балаларда мінез-құлық мәдениеті мен сыпайы қарым-қатынас негіздерін қалыптастыруды жалғастыру; амандасу, қоштасудың қажеттігі туралы еске салу				

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319>
1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОМ 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348бұйрығы) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарлары (ҚР БҒМ 2012 жылғы 20 желтоқсандағы № 557) бұйрығы) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1200008275>
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>
4. Мектепке дейінгі ұйымдар қызметінің үлгілік қағидалары (ҚР ОМ 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385 бұйрығы) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029329>
5. Орта білім беру ұйымдарына арналған жекелеген пәндер бойынша оқулықтар мен базалық оқулықтардың, мектепке дейінгі ұйымдарға, орта білім беру ұйымдарына арналған оқу-әдістемелік кешендердің, оның ішінде электрондық нысандағы тізбесі (ҚР БҒМ 2020 жылғы 22 мамырдағы № 216 бұйрығы) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2000020708/history>
6. Аванесова В.Н. «Воспитание и обучение в разновозрастной группе». – М., 1979.
7. Доронова Т.Н. «Воспитание детей в малокомплектных дошкольных учреждениях». ж-л «Д/в» - 1984 - №2, с.46-50.
8. Минкина М.В. «Работа в разновозрастной группе д/с». – Минск, 1963.
9. Тимофеева Л.Л., Корнейчева Е.Е., Грачева Н.И. «Планирование образовательной деятельности с дошкольниками в режиме дня. Разновозрастная группа. Методическое пособие». М.: Центр педагогического образования, 2013

МАЗМҰНЫ

1	Түсіндірме жазба	3
2	Түрлі жас топтарында әрекет түрлерін ұйымдастыру	4
3	Түрлі жас топтарында балаларды тәрбиелеу мен оқытуды ұйымдастырудың негізгі тәсілдері	5
4	Түрлі жас топтарында тәрбиелеу - білім беру процесін ұйымдастыру	6
5	Түрлі жас топтарында тәрбие мен оқытудың нысандары мен құралдары	8
6	Түрлі жас топтарында дамытушы орта ұйымдастыруға қойылатын талаптар	11
7	Түрлі жас топтарында режимдік сәттерді ұйымдастыру	14
8	Түрлі жас топтарында ойын әрекетін ұйымдастыру	19
9	Қорытынды	23
10	Қосымша №1	25
11	Қосымша №2	37
12	Қолданылған әдебиеттер тізімі	42

*Разработаны на базе Института раннего развития детей
Министерства просвещения Республики Казахстан*

Методические рекомендации по организации воспитательно-образовательного процесса в разновозрастных группах: Методические рекомендации. – Астана, 2026. – 85стр.

Рецензенты:

Жиенбаева С. Н., профессор, д.п.н.

Озганбаева К.Т., заведующая

Такирова С.К., методист

В Методических рекомендациях рассматриваются организация воспитательно-образовательного процесса, режимных моментов и видов детской деятельности, основные подходы к организации воспитания и обучения, формы и средства воспитания и обучения, требования к созданию развивающей среды в разновозрастных группах.

Данные Методические рекомендации адресованы педагогам дошкольных организаций.

Рекомендации рассмотрены и рекомендованы Научно-методическим советом Института раннего развития детей МОН РК (протокол №6 от 25.05.2026 года).

Институт раннего развития детей, 2026 год

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Методические рекомендации разработаны с целью оказания методической помощи педагогам дошкольного воспитания и обучения в организации воспитательно-образовательного процесса в разновозрастных группах.

Необходимость разработки данных рекомендаций обусловлена современными тенденциями развития системы дошкольного воспитания и обучения, расширением вариативных форм образования, а также увеличением количества дошкольных организаций, в которых функционируют разновозрастные группы. В настоящее время такие группы организуются в дошкольных мини-центрах, семейных ясли-садах, ясли-садах, где объединение детей разного возраста является объективной необходимостью.

Разновозрастная группа представляет собой особую форму организации воспитательно-образовательного процесса, в которой одновременно воспитываются и обучаются дети, отличающиеся по возрасту, уровню физического развития, речевым, познавательным и социальным возможностям. Данная специфика требует от педагога профессиональной компетентности, умения организовать воспитательно-образовательную деятельность с учетом возрастных и индивидуальных особенностей воспитанников, обеспечивать преемственность содержания воспитания и обучения, создавать условия для полноценного развития каждого ребенка.

Разновозрастная группа как структурный компонент дошкольной организации осуществляет воспитательно-образовательный процесс в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348) (далее - Стандарт), который определяет требования к содержанию воспитательно-образовательного процесса с ориентиром на результаты воспитания и обучения, максимальному объему учебной нагрузки воспитанников, является основанием для создания развивающей среды.

Настоящие методические рекомендации разработаны в соответствии со Стандартом, Типовыми учебными планами (приказ МОН РК от 20 декабря 2012 года №557) (далее – Типовой план) и Типовой учебной программой дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499) (далее – Типовая программа). В рекомендациях раскрываются особенности организации деятельности, основные подходы к организации воспитания и обучения детей, планирования воспитательно-образовательной работы, построения развивающей среды, организации видов детской деятельности, режима дня.

Использование методических рекомендаций в деятельности дошкольных организаций поможет педагогам разновозрастных групп повысить эффективность воспитательно-образовательного процесса, сохраняя уникальность и ценность дошкольного детства.

ОРГАНИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАЗНОВОЗРАСТНОЙ ГРУППЫ

Деятельность разновозрастной группы в дошкольных организациях регулируется Типовыми правилами деятельности дошкольных организаций (приказ МП РК от 31 августа 2022 года №385) (далее – Типовые правила).

В соответствии с Типовыми правилами для обеспечения доступности и вариативности дошкольного воспитания и обучения, создания благоприятных безопасных комфортных образовательных условий создаются разные виды дошкольных организаций. Основной структурной единицей дошкольной организации является возрастная группа, которая комплектуется по одновозрастному или разновозрастному принципу.

Наполняемость возрастных групп по разновозрастному принципу:

1. При наличии в группе детей двух возрастов (дети 1 года, 2-х лет) – не более 15 детей

2. При наличии в группе детей трех возрастов (дети 3-х лет, 4-х лет, 5-ти лет) – не более 20 детей.

Прием детей в группу ведется в течении календарного года при наличии свободных мест и осуществляется в соответствии со стандартом государственных услуг в сфере дошкольного воспитания и обучения, утвержденным уполномоченным органом в области образования Республики Казахстан.

Режим работы группы определяется Уставом дошкольной организации и Правилами внутреннего трудового распорядка.

Организация работы разновозрастной группы включает:

- соблюдение установленного режима дня;
- обеспечение безопасных условий пребывания детей;
- организацию питания, сна, прогулок и санитарно-гигиенических мероприятий;
- создание условий для адаптации детей разных возрастов;
- рациональное использование помещений и игрового оборудования;
- распределение обязанностей педагога и помощника воспитателя с учетом возрастного состава группы.

Организация деятельности разновозрастной группы предусматривает создание единой гибкой системы, учитывающей физиологические, психологические и социальные потребности детей разных возрастов. Такая организация работы обеспечивает комфортные и безопасные условия пребывания воспитанников, способствует их успешной адаптации и формированию благоприятного эмоционального климата в группе.

При организации работы разновозрастной группы учитываются возрастные особенности детей, различия в режиме сна, питания, двигательной активности и уровне самостоятельности. Для детей младшего возраста создаются условия, обеспечивающий более длительный отдых, повышенное внимание со стороны взрослых и безопасное пространство для игр и передвижения. Дети старшего возраста привлекаются к более

самостоятельным видам деятельности и выполнению поручений.

Режим дня организуется таким образом, чтобы обеспечить рациональное чередование периодов активности и отдыха для всех возрастных категорий детей. При необходимости предусматривается гибкий подход к организации сна, приема пищи, прогулок и гигиенических процедур.

Особое внимание уделяется созданию безопасной развивающей среды. Помещения группы оснащаются мебелью, игровым оборудованием и материалами, соответствующими возрастным особенностям воспитанников. Размещение оборудования организуется с учетом свободного передвижения детей, предупреждение травматизма и обеспечения постоянного контроля со стороны педагогов.

При организации деятельности разновозрастной группы педагог обеспечивает общее руководство жизнедеятельностью группы, контроль за соблюдением режима дня, организацию воспитательно-образовательного процесса, присмотра и ухода за детьми.

В разновозрастной группе большое значение имеет формирование доброжелательных взаимоотношений между детьми. Совместное пребывание воспитанников разных возрастов способствует развитию навыков общения, взаимопомощи, уважительного отношения друг к другу и социальной адаптации. Дети старшего возраста могут оказывать помощь младшим в бытовых ситуациях, что способствует формированию самостоятельности и ответственности.

Организация работы группы также предусматривает постоянное взаимодействие с родителями (законными представителями) воспитанников. Родители информируются о режиме работы группы, условиях пребывания детей, особенностях адаптации и соблюдении санитарно-гигиенических требований.

Таким образом, деятельность разновозрастной группы направлена на создание единого воспитательного и образовательного пространства, обеспечивающего благоприятные условия для присмотра, ухода, безопасности и комфортного пребывания детей разного возраста.

ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ В РАЗНОВОЗРАСТНОЙ ГРУППЕ

Организация воспитательно-образовательного процесса в разновозрастной группе дошкольной организации предусматривает следующие подходы:

- дифференцированный, обеспечивает организацию деятельности детей с учетом их возрастных особенностей, уровня развития, интересов и возможностей. В разновозрастной группе дети объединяются в подгруппы по близким и смежным возрастам, что позволяет педагогу подбирать содержание, методы и формы деятельности в соответствии с возрастными потребностями воспитанников;

- индивидуальный, направлен на развитие личности каждого ребенка,

его способностей, интересов и потребностей. При организации воспитания и обучения учитываются индивидуальные особенности детей: темп развития, уровень самостоятельности, эмоциональное состояние, особенности поведения и общения. Реализация данного подхода осуществляется всеми участниками воспитательно-образовательного процесса – педагогами, психологами, родителями;

- игровой, предусматривает использование игры как основного метода, способствующего развитию познавательной активности, воображения, мышления, речи и самостоятельности детей;

- здоровьесберегающий, направлен на сохранение и укрепление физического и психического здоровья детей. В группе создаются безопасные и комфортные условия пребывания, соблюдаются санитарно-гигиенические требования, рациональный режим дня, организуются прогулки, двигательная активность, закаливающие мероприятия и полноценный отдых, особое внимание уделяется предупреждению переутомления детей.

- инновационный, ориентирован на применение инновационных педагогических технологий, методов наблюдения и мониторинга, позволяющие отслеживать развитие ребенка, а также оценивать эффективность деятельности группы;

- компетентностный, направлен на формирование у детей навыков, соответствующих их возрасту;

- гендерный, обеспечивает учет индивидуальных особенностей девочек и мальчиков при организации развивающей среды, подборе игрушек, материалов и видов деятельности;

- партнерский, основывается на сотрудничестве педагогов, детей и родителей.

Планирование воспитательно-образовательного процесса в разновозрастных группах основывается на принципах: соблюдения оптимальной нагрузки на детей, интеграции, преемственности воспитания и обучения, когда в каждом последующем звене продолжается закрепление, расширение и углубление умений и навыков.

ОРГАНИЗАЦИЯ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В РАЗНОВОЗРАСНОЙ ГРУППЕ

Организация воспитательно-образовательного процесса в разновозрастной группе имеет как определенные сложности, так и значительный педагогический потенциал. С одной стороны, педагогу необходимо одновременно решать задачи воспитания и обучения детей нескольких возрастных категорий, осуществлять дифференцированный подход, рационально распределять внимание, время и виды деятельности. С другой стороны, совместное пребывание детей разного возраста создает благоприятные условия для естественной социализации, формирование навыков сотрудничества, взаимопомощи, ответственности и коммуникативной культуры.

Дети младшего возраста в процессе совместной деятельности получают возможность подражать детям старшего возраста, быстрее осваивать нормы поведения, речевые образцы, игровые действия и способы взаимодействия. Дети старшего возраста, в свою очередь, приобретают опыт заботы, лидерства, самостоятельности и ответственности. Такое взаимодействие способствует созданию атмосферы сотрудничества, эмоционального благополучия и взаимного уважения.

Важным условием эффективности воспитательно-образовательного процесса в разновозрастной группе является рациональное планирование деятельности детей. Педагогу необходимо:

- знать программные задачи во всех возрастных группах, как ожидаемые результаты развития детей;

- предусматривать содержание и формы деятельности детей, соответствующие возрастным и психолого-педагогическим основам дошкольного воспитания и обучения;

- выбирать оптимальные средства и методы, помогающие добиться поставленных целей, а значит получить ожидаемые результаты;

- выделять подгруппы детей не только по возрастным, но и по другим качественным показателям: индивидуальным возможностям, зоне ближайшего развития, особым образовательным потребностям;

- осуществлять педагогическое наблюдение, понимать и видеть затруднения и успешность каждого ребенка.

Разновозрастные группы дошкольных организаций осуществляют воспитательно-образовательную деятельность в соответствии со Стандартом, Типовым планом и Типовой программой. Для организации воспитательно-образовательного процесса педагогом разрабатывается Перспективный план организованной деятельности и составляется Циклограмма воспитательно-образовательного процесса. Планирование в разновозрастной группе строится с учетом возрастных особенностей детей, принципа интеграции и организации совместной деятельности детей разного возраста. При организации воспитательно-образовательного процесса важно учитывать:

- возрастной состав группы;

- индивидуальные особенности детей;

- преемственность содержания;

- чередование видов активности;

- сочетание совместной и самостоятельной деятельности;

- создание условий для взаимного обучения детей.

Содержание Типовой программы реализуется через организованную и свободную деятельность детей. Организованная деятельность – интегрированное занятие, организованное педагогом в течение дня в игровой форме через разные виды детской деятельности (игровая, двигательная, познавательная, творческая, исследовательская, трудовая, самостоятельная). При планировании воспитательно-образовательного процесса учитываются вариативность и использование различных форм, методов и приемов организации детской деятельности. Развитие компетенций, физических и

личностных качеств воспитанников осуществляется через формирование умений и навыков согласно возрастным особенностям. С учетом возрастных особенностей в течении дня уделяется время на физическую активность детей, на пение, слушание музыки, заучивание песен, музыкально-ритмические движения, игру на детских шумовых инструментах и другие виды музыкальной деятельности. Для проведения воспитательно-образовательного процесса в разновозрастной группе должно учитываться следующее:

- дети младшего возраста позднее включаются в работу и (или) раньше ее заканчивают;

- дети старшего возраста иначе мотивируются к работе, чем младшего;

- одновременно организуются самостоятельная (одна подгруппа) и совместная (организованная совместно с педагогом) деятельности.

Воспитателю предварительно в начале учебного года следует сделать списки детей по подгруппам с указанием возраста детей. Такая работа будет способствовать делению детей на подгруппы. Целесообразно комплектовать группы с учетом близких, смежных возрастов, которое будет основываться на принципе максимального учета возрастных возможностей детей и дифференциации воспитательно-образовательного процесса.

Методическое обеспечение воспитательно-образовательного процесса осуществляется в соответствии с Перечнем учебников и базовых учебников по отдельным предметам для организаций среднего образования, учебно-методических комплексов для дошкольных организаций, организаций среднего образования, в том числе в электронной форме (приказ МОН РК от 22 мая 2020 года №216). Педагогу необходимо сочетать фронтальные, подгрупповые и индивидуальные формы работы, использовать игровые, коммуникативные, исследовательские и практико-ориентированные методы обучения. Особое внимание следует уделять организации самостоятельной деятельности детей, поскольку именно в свободном взаимодействии активно развиваются речь, навыки общения, творческая инициатива и социальный опыт.

Особое значение в условиях разновозрастной группы приобретает организация развивающей среды, обеспечивающей доступность материалов и оборудования для детей разного возраста и уровня развития. Среда должна быть безопасной, вариативной, содержательно насыщенной, способствовать проявлению самостоятельности, инициативы и познавательной активности воспитанников.

Для отслеживания у детей уровня усвоения содержания Типовой программы проводится мониторинг в соответствии с возрастом детей.

В связи с тем, что в разновозрастной группе воспитываются дети разного возраста, педагогу необходимо знать содержание Типовой программы, уметь сопоставлять программные требования с возрастными и индивидуальными особенностями детей, правильно распределять внимание, понимать и видеть каждого ребенка и всю группу в целом, обеспечивать развитие детей в соответствии с их возможностями.

ФОРМЫ И СРЕДСТВА ВОСПИТАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ В РАЗНОВОЗРАСТНЫХ ГРУППАХ

В разновозрастных группах рекомендуется использовать фронтальные, групповые и индивидуальные формы организации воспитательно-образовательного процесса. Каждая из этих форм имеет свои особенности, задачи и значение для воспитания и обучения детей. Их правильное сочетание позволяет педагогу учитывать возрастные особенности воспитанников, уровень их развития, интересы и способности, а также создавать благоприятные условия всестороннего развития личности.

Фронтальная форма организации воспитательно-образовательного процесса предполагает одновременную работу педагога со всеми детьми группы. При такой форме все воспитанники участвуют в общей деятельности: слушают объяснение педагога, наблюдают, отвечают на вопросы, выполняют задания или участвуют в коллективной беседе. В разновозрастной группе фронтальная работа имеет особое значение, так как помогает объединить детей разных возрастов в единый коллектив и создать атмосферу сотрудничества.

Во время проведения фронтальной формы деятельности педагог может выбрать общую тему, которая доступна для понимания всем детям, однако задания могут различаться по сложности в зависимости от возраста и возможностей ребенка. Например, при теме «Времена года» дети младшего возраста могут называть признаки осени или зимы, а старшего – объяснять причины сезонных изменений, составлять рассказы и делать выводы. Такой подход позволяет каждому ребенку принимать участие в общей деятельности и чувствовать себя успешным.

Фронтальная форма работы способствует развитию внимания, памяти, речи, умения слушать и соблюдать правила поведения в коллективе. Она помогает формировать у детей чувство принадлежности к группе, учит взаимодействовать и уважать мнение других. Кроме того, дети старшего возраста в процессе общей работы становятся примером для младшего: они показывают правильное выполнение заданий, помогают ориентироваться в деятельности и поддерживать младших воспитанников.

Однако в разновозрастной группе фронтальная форма требует от педагога особого мастерства. Воспитателю необходимо так организовать деятельность, чтобы она была интересной и доступной для детей разного возраста. Для этого используются материалы, игровые приемы, вопросы различной сложности и задания с учетом индивидуальных возможностей детей.

Групповая форма организации воспитательно-образовательного процесса предполагает разделение детей на небольшие подгруппы. В разновозрастной группе подгруппы могут создаваться по возрасту, уровню подготовки, интересам или характеру деятельности. Такая форма работы особенно важна при проведении организованной деятельности «Основы грамоты», «Основы математики», «Развитие речи» и др., где необходимо

учитывать особенности развития детей.

Во время групповой работы педагог может одновременно организовать разные виды деятельности. Например, одна подгруппа занимается с воспитателем изучением новой темы, а другая выполняет самостоятельные задания, играет или занимается творческой деятельностью. Это позволяет рационально использовать время и уделять больше внимание каждой категории детей.

Групповая деятельность помогает реализовать дифференцированный подход в обучении. Педагог имеет возможность подбирать задания разной сложности, соответствующие возрасту и уровню развития детей. Дети младшего возраста выполняют более простые задания, а старшего решают более сложные, требующие самостоятельности и умственной активности. Благодаря этому каждый ребенок развивается в соответствии со своими возможностями.

Особое значение групповая форма имеет для формирования коммуникативных навыков. Дети учатся сотрудничать, договариваться, распределять обязанности и помогать друг другу. В разновозрастных подгруппах дети старшего возраста нередко становятся помощниками педагога: объясняют задания детям младшего возраста, показывают способы выполнения работы и поддерживают их в процессе деятельности. Это способствует развитию ответственности, терпения и лидерских качеств.

Кроме того, групповая форма создает условия для активного участия каждого ребенка в воспитательно-образовательном процессе. В небольшой группе детям легче проявлять инициативу, задавать вопросы и высказывать собственное мнение. Такая организация деятельности помогает преодолеть застенчивость и способствует развитию уверенности в себе.

Индивидуальная форма организации воспитательно-образовательного процесса предполагает работу педагога с одним ребенком. В разновозрастной группе индивидуальная работа особенно важна, так как дети отличаются не только возрастом, но и уровнем знаний, темпом развития, интересами и способностями. Одни дети быстро воспринимают новое и включаются в деятельность, другие нуждаются в дополнительном объяснении и поддержке. Индивидуальная работа позволяет учитывать особенности каждого воспитанника и создавать условия для его полноценного развития.

Во время индивидуальной работы педагог может оказывать помощь детям, испытывающим трудности в развитии речи, общении со сверстниками, выполнении задания и др. Например, воспитатель отдельно занимается с ребенком развитием звуковой культуры речи, развивает мелкую моторику, логическое мышление, подбирая задания с учетом его индивидуальных особенностей и потребностей. Кроме того, индивидуальная работа используется для развития способностей и талантов детей, проявляющих особый интерес к определенному виду деятельности.

Большое значение индивидуальная работа имеет для эмоционального развития ребенка. Личное отношение с педагогом помогает создать доверительные отношения, поддержать уверенность ребенка в своих силах и

повысить мотивацию к познанию. Особенно важно это для застенчивых, тревожных или недостаточно уверенных в себе детей.

Индивидуальная работа может проводиться как во время организованной, так и в повседневной деятельности: во время игр, прогулок, наблюдений, творческой работы или режимных моментов. Педагог подбирает задания с учетом интересов ребенка, его возможностей и потребностей. Такой подход способствует успешному развитию ребенка, формированию интереса к познавательной деятельности, уверенности в своих силах.

Таким образом, фронтальные, групповые и индивидуальные формы организации воспитательно-образовательного процесса в разновозрастных группах тесно взаимосвязаны и дополняют друг друга. Их грамотное сочетание позволяет педагогу обеспечить всестороннее развитие детей, создать благоприятные условия для воспитания, образования и социализации каждого ребенка. Использование различных форм работы помогает учитывать возрастные и индивидуальные особенности воспитанников, развивать их познавательную активность, самостоятельность, коммуникативные навыки и умение взаимодействовать в коллективе.

Основными средствами воспитания и обучения в разновозрастной группе дошкольной организации являются: игра, общение, развивающая среда, наглядные, технические и цифровые средства, художественная литература, наблюдение и экспериментирование и др. Средства воспитания и обучения подбираются с учетом возраста, индивидуальных особенностей детей и необходимости организации совместной деятельности детей младшего и старшего возраста. Они должны обеспечивать развитие каждого ребенка, создавать условия для сотрудничества детей разных возрастов и поддерживать их социализацию, познавательную и физическую активность.

ТРЕБОВАНИЯ К СОЗДАНИЮ РАЗВИВАЮЩЕЙ СРЕДЫ В РАЗНОВОЗРАСТНОЙ ГРУППЕ

Развивающая среда в разновозрастной группе является важнейшим условием полноценного развития детей, их социализации и успешного освоения Типовой программы. Такая среда должна учитывать возрастные и индивидуальные особенности воспитанников, обеспечить их безопасность, стимулировать познавательную активность и создавать условия для самостоятельной и совместной деятельности.

Основное требование к организации развивающей среды – это её вариативность и гибкость. В разновозрастной группе одновременно находятся дети разных возрастов, поэтому пространство должно быть зонировано таким образом, чтобы каждый ребенок мог найти для себя подходящее занятие. Важно выделить игровые, познавательные, двигательные, творческие и уединенные зоны. При этом оборудование и материалы должны быть доступными и безопасными для всех категорий.

К развивающей среде предъявляется ряд общих требований. Прежде всего, это безопасность – все элементы среды должны соответствовать

санитарно-гигиеническим нормам, быть устойчивыми, прочными, без острых углов и мелких деталей, представляющих опасность для детей. Особое внимание уделяется экологичности материалов и регулярному контролю их состояния. Также обязательным является соответствие возрастным особенностям детей: материалы, игры и оборудование должны подбираться с учетом уровня развития детей младшего и старшего возраста. Важным требованием является доступность – ребенок должен иметь возможность самостоятельно брать игрушки, пособия и использовать их в деятельности. Кроме того, среда должна быть эстетически привлекательной, так как красивое оформление способствует формированию у детей чувства вкуса и положительного эмоционального отношения к детскому саду.

Особое внимание уделяется принципу насыщенности среды. В группе должны быть разнообразные материалы для игры, конструирования, рисования, лепки, экспериментирования, развития речи и основ математики. Однако избыточность также не допустима – предметы должны быть систематизированы, понятны детям и соответствовать их возможностям. Среда должна быть многоуровневой по сложности. Это означает, что в группе одновременно представлены материалы и задания разного уровня: простые – для детей младшего возраста и более сложные – для старшего. Например, в центре конструирования могут быть крупные детали для малышей и сложные наборы для детей старшего возраста. Это позволяет каждому ребенку действовать в зоне своих возможностей и постепенно развиваться.

Не менее важным требованием является принцип трансформируемости. Пространство группы должно легко изменяться в зависимости от воспитательно-образовательных задач и интересов детей. Мебель и игровые модули желательно использовать мобильные, чтобы воспитатель мог быстро организовать как индивидуальную, так и групповую деятельность.

Среда должна обеспечивать самостоятельность детей. Все материалы располагаются на доступной высоте, чтобы ребенок мог сам выбирать игры и пособия, убирать их на место и завершать деятельность. Это способствует развитию ответственности, инициативы и навыков самоорганизации.

В организации пространства особую роль играет подбор мебели, соответствующей разным возрастным категориям детей. В разновозрастной группе используют столы и стулья различной высоты, что обеспечивает правильную осанку и комфорт во время деятельности как для детей младшего возраста, так и для старшего. Мебель должна быть регулируемой или подобранной по ростовым показателям, чтобы ребенок мог сидеть удобно, не испытывая физического напряжения. Стопы ребенка должны полностью стоять на полу всей поверхностью. Они располагаются ровно, параллельно друг другу без напряжения. Локти ребенка при работе за столом должны свободно лежать на поверхности стола. Руки и ноги согнуты в коленях и локтевом суставе под прямым углом (около 90°). Такая посадка способствует правильному формированию осанки, снижает нагрузку на позвоночник и предотвращает быструю утомляемость ребенка. Для детей младшего возраста предусматриваются более низкие полки и открытые стеллажи, для старшего –

более сложные с расширенным набором оборудования. Также важно наличие мягких модулей, ковровых покрытий и уголков для отдыха.

В разновозрастной группе важно учитывать принцип интеграции: игровые пространства и центры интересов должны способствовать развитию речи, познавательных способностей, художественно-эстетического восприятия, физического развития и социально-коммуникативных навыков одновременно. Например, сюжетно-ролевые игры могут включать элементы математики, речи и социального взаимодействия.

Также важным требованием к созданию развивающей среды в разновозрастной группе является вариативность среды – наличие различных материалов и центров активности, позволяющих детям изменять и дополнять игровое пространство в соответствии со своими интересами и замыслом игры. Например, игровой уголок «Кухня» дети могут использовать не только как домашнюю кухню, но и превращать его в кафе, магазин, пекарню или столовую, распределяя роли и меняя содержание игры. Это способствует развитию воображения, речи, коммуникативных навыков и самостоятельности детей. Принцип полифункциональности предполагает использование одного и того же оборудования в разных видах деятельности. Например, мягкие модули могут использоваться как строительный материал или элементы полосы препятствий, мебель для сюжетно-ролевых игр или место для отдыха и общения.

Принцип открытости среды означает возможность её изменения, пополнения и обновления в соответствии с воспитательно-образовательными задачами и интересами детей. Например, в зависимости от времени года, темы недели или интереса детей воспитатель может менять оформление группы, добавлять новые игры, книги, природный материал, атрибуты для сюжетно-ролевых игр и творческой деятельности. Так, при изучении темы «Профессии» в группе могут появиться атрибуты для игры в больницу, парикмахерскую или мастерскую, а при изучении темы «Космос» - макеты планет, иллюстрации и конструкторы для создания ракет.

Также важен принцип индивидуализации. Воспитатель должен учитывать интересы, уровень развития и потребности каждого ребенка. В группе должны быть материалы разной сложности, чтобы дети могли выбирать задания по своим возможностям и постепенно переходить к более сложным видам деятельности.

Развивающая среда должна способствовать общению детей разных возрастов. Дети старшего возраста могут помогать детям младшего возраста, что развивает у них ответственность и лидерские качества, а дети младшего возраста – учиться у детей старшего возраста, подражая им и быстрее осваивая новые навыки.

Таким образом, правильно организованная среда в разновозрастной группе дошкольной организации, включая грамотно подобранную мебель и соблюдение всех санитарных и педагогических требований, способствует гармоничному развитию ребенка.

ОРГАНИЗАЦИЯ РЕЖИМНЫХ МОМЕНТОВ В РАЗНОВОЗРАСТНОЙ ГРУППЕ

Организация режимных моментов в разновозрастной группе имеет свои особенности и требует от педагога гибкого подхода, учета возрастных и индивидуальных возможностей детей. Правильно организованный режим способствует сохранению здоровья воспитанников, формированию культурно-гигиенических навыков, развитию самостоятельности, коммуникативных навыков и положительного эмоционального настроения. Организация режимных моментов – питания, умывания, одевания и раздевания, подготовки ко сну, прогулок – в условиях разновозрастной группы требует от воспитателя мастерства, четкости действий и слаженной работы всего персонала. Важно создать спокойную и доброжелательную обстановку, обеспечивающую не только физический комфорт, но и психологическую безопасность детей, особенно младшего возраста. Внимательное отношение взрослых к каждому ребенку способствует предупреждению травматизма, переутомления, конфликтных ситуаций и эмоционального напряжения. При организации жизненно важных режимных моментов в ограниченное режимом время необходимо не только быстро и правильно обслужить детей, накормить, одеть, организовать отдых, но и обеспечить формирование культурно-гигиенических навыков, навыков безопасного поведения и самостоятельности в соответствии с возрастными возможностями детей.

Правильное развитие ребенка обеспечивается в результате соблюдения распорядка дня. Распорядок дня составляется на основе приложения №2 форма Циклограмма воспитательно-образовательного процесса, столбец «Примерный режим дня» Приказа МОН РК от 6 апреля 2020 года №130. Режим для конкретной дошкольной организации утверждается педагогическим советом. Соблюдение режима способствует сохранению здоровья детей, предупреждению переутомления, снижению уровня заболеваемости и созданию условий для безопасной жизнедеятельности воспитанников.

В разновозрастной группе детей двух смежных возрастов (2 - 3 года) режим дня организуется по двум возрастным подгруппам. Такой подход позволяет учитывать возрастные особенности детей, уровень развития навыков самообслуживания, двигательную активность и потребность в отдыхе. Дифференцированная работа с подгруппами помогает повысить качество воспитательно-образовательного процесса и создать более безопасные условия пребывания детей в группе.

При определении общего режима для детей трех возрастов (3, 4, 5 лет) за основу берется режим старшего возраста (пятый год жизни) с учетом особенностей остальных детей. При этом вносятся изменения в продолжительность режимных моментов, время отдыха, двигательной активности и воспитательно-образовательной деятельности. Группы, укомплектованные детьми контрастного возраста, требуют особого внимания со стороны педагога, так как возникают определенные трудности в создании

комфортных условий для всех детей группы.

Сложности связаны с необходимостью:

- учета различной восприимчивости к инфекционным заболеваниям и уровня сформированных навыков самообслуживания и гигиены, потребности во сне и деятельности;

- организации безопасного пространства с учетом возрастных особенностей

- подбора мебели, игрушек и оборудования, соответствующих росту и возможностям детей;

- поддержания оптимального воздушно-теплового режима;

- предупреждения травмоопасных ситуаций во время совместной деятельности детей разного возраста.

Важным правилом организации режимных процессов является последовательность: режимные моменты начинают с детей младшего возраста, постепенно подключая старших. Исключением составляет подъем после сна, когда первыми поднимаются дети старшего возраста. Такая организация способствует поддержанию порядка, снижению суеты, предупреждению переутомления и созданию спокойной атмосферы в группе. Большое значение имеет формирование у воспитанников навыков безопасного поведения: аккуратности при передвижении, соблюдение порядка во время приема пищи, осторожности при использовании предметов и уважительного отношения друг к другу.

Особое внимание уделяется организации утреннего приема детей. Воспитателю важно создать доброжелательную атмосферу, поддерживать эмоциональный комфорт каждого ребенка, учитывать его настроение и самочувствие. В течение дня необходимо соблюдать санитарно-гигиенические требования, контролировать двигательную активность детей, своевременно организовывать отдых и питание.

Во время подготовки к приему пищи, прогулке, дневному сну и другим режимным моментам педагог может использовать игровые приемы, художественное слово, напоминания и показ действий. Это помогает сделать повседневные процессы более интересными и способствует формированию устойчивых навыков самообслуживания.

Совместное воспитание детей разного возраста имеет и положительные стороны. Постоянное общение детей младшего и старшего возраста способствует формированию дружеских отношений, заботливости, ответственности и самостоятельности. Дети старшего возраста помогают младшим одеваться, сопровождают их в режимных процессах, объясняют правила поведения, подают положительный пример. Такое взаимодействие создает условия для социальной адаптации детей и формирования у них навыков безопасного общения в коллективе.

Таким образом, правильная организация жизни детей в разновозрастной группе способствует сохранению здоровья, полноценному развитию и успешному воспитанию детей разного возраста.

Организация прогулки

Прогулка в разновозрастной группе является важной частью режима дня и имеет большое значение для укрепления здоровья, повышения двигательной активности, всестороннего развития и эмоционального благополучия детей. Правильная организация прогулки способствует закаливанию организма, профилактике переутомления, развитию самостоятельности, коммуникативных навыков и формированию безопасного поведения в окружающей среде, при этом необходимо учитывать возрастные особенности, уровень физического развития, двигательные возможности и интересы детей разного возраста.

Подготовка к прогулке начинается с организации одевания детей. Воспитатель соблюдает принцип постепенности: сначала помогают одеваться детям младшего возраста, затем старшего. Одежда детей должна соответствовать погодным условиям и времени года, не стеснять движений и обеспечивать комфорт во время прогулки. Перед выходом на участок воспитатель обязан проверить состояние прогулочной территории, исправность игрового оборудования, отсутствие опасных предметов и скользких участков.

На прогулке важно рационально чередовать различные виды деятельности: наблюдения, подвижные игры, трудовую деятельность, самостоятельные игры и спокойные занятия. Для детей младшего возраста подбираются более простые и непродолжительные игры, а старшего предлагаются задания, требующие большей самостоятельности и двигательной активности. При организации совместной деятельности воспитатель учитывает возможности каждого ребенка, предупреждая переутомление и конфликтные ситуации.

Большое значение имеет организация двигательной активности детей. Подвижные игры проводятся с учетом возраста воспитанников, состояния их здоровья и погодных условий. Воспитатель следит за соблюдением правил игры, контролирует физическую нагрузку и обеспечивает безопасность во время движений и игр.

В зимний период особое внимание уделяется профилактике переохлаждения и соблюдению двигательного режима, а в теплое время – предупреждению перегревания и обеспечению достаточного питьевого режима. Воспитатель постоянно наблюдает за самочувствием детей и при необходимости регулирует их активность.

Утренняя гимнастика

Утренняя гимнастика является обязательным компонентом физкультурно-оздоровительной работы в режиме дня. Она способствует укреплению здоровья детей, активизирует деятельность организма после ночного сна, снимает остаточное торможение нервной системы, обеспечивает тренировку основных групп мышц, способствует формированию правильной осанки и подготавливает организм ребенка к последующим физическим и умственным нагрузкам в течение дня. В разновозрастной группе организация гимнастики требует от воспитателя учета возрастных особенностей, уровня физического развития и состояния здоровья детей. Особое внимание уделяется

обеспечению безопасности детей, правильному распределению физической нагрузки и созданию положительного эмоционального настроения.

Перед проведением гимнастики педагог создает необходимые санитарно-гигиенические условия: проветривает помещение, следит за соответствием одежды детей температурному режиму и удобству выполнения движений. Важно организовать пространство таким образом, чтобы дети могли свободно двигаться, соблюдать дистанцию и безопасно выполнять упражнения.

Продолжительность гимнастики, интенсивность нагрузки, количество упражнений и повторений зависят от возраста детей. Дети младшего возраста выполняют упражнения в более медленном темпе и меньшее количество раз, чем старшего. К детям старшего возраста предъявляются более высокие требования к качеству, точности и координации движений. Здесь важно использовать дифференцированный подход: детям старшего возраста предлагается начинать выполнять упражнения первыми, показывая детям младшего возраста образец выполнения движения, после чего упражнение выполняется совместно всеми детьми группы. В отдельных случаях в комплекс гимнастики могут включаться более сложные упражнения только для старшего возраста, в это время остальные наблюдают за выполнением упражнений или отдыхают. Это позволяет учитывать возрастные возможности детей и предупреждать переутомление.

Комплекс утренней гимнастики обычно включает различные виды движений: ходьбу, бег, упражнения для рук, ног и туловища, упражнения на координацию, равновесие и дыхание. Для поддержания интереса детей рекомендуется использовать музыкальное сопровождение, оборудование, игровые приемы, стихотворный материал и упражнения имитационного характера.

Таким образом, воспитатели разновозрастных групп при подборе упражнений и организации утренней гимнастики необходимо руководствоваться общими методическими требованиями, одновременно учитывая возрастной состав и индивидуальные возможности детей.

Организация умывания

Важная часть режимных моментов, направленная на укрепление здоровья детей, формирование культурно-гигиенических навыков, воспитание самостоятельности и аккуратности. Режимный процесс умывания организуется постепенно. В первую очередь приглашаются дети младшего возраста, дети старшего возраста могут показывать малышам правильные действия, помогать им соблюдать порядок.

Во время умывания воспитатель обучает детей правильной последовательности действий: закатывать рукава, аккуратно пользоваться водой, намыливать руки, тщательно смывать мыло, пользоваться личным полотенцем. Для поддержания интереса и формирования положительного отношения к гигиеническим процедурам педагог может использовать художественное слово, игровые приемы, потешки и напоминания.

Организация питания

Организация питания в разновозрастной группе является важной частью воспитательно-образовательного процесса и направлена на сохранение здоровья детей, обеспечение полноценного физического развития, формирование культурно-гигиенических навыков и воспитание культуры поведения за столом.

Правильно организованное питание способствует удовлетворению физиологических потребностей детского организма, повышению работоспособности, профилактике заболеваний и формированию у детей основ здорового образа жизни. В условиях разновозрастной группы воспитателю необходимо учитывать возрастные особенности детей, уровень сформированности навыков самообслуживания, темп приема пищи и индивидуальные потребности каждого ребенка.

Организация питания требует четкости, последовательности и согласованности действий персонала. Особое внимание уделяется созданию спокойной, доброжелательной и безопасной обстановки. Во время пищи недопустимы спешка, шум и суета.

Подготовка к приему пищи начинается с организации умывания и формирования положительного настроения. В разновозрастной группе режимный процесс организуется постепенно: сначала внимание уделяется детям младшего возраста, которым требуется помощь при посадке за стол, использовании столовых приборов и приеме пищи, затем подключаются дети старшего возраста. Большое значение имеет использование примера детей старшего возраста, они могут демонстрировать правильное поведение за столом, аккуратность, самостоятельность и соблюдение правил этикета. В разновозрастной группе необходимо учитывать различный темп приема пищи у детей. Детям младшего возраста требуется больше времени и помощи со стороны взрослых, тогда как старшего могут принимать пищу более самостоятельно. Во время приема пищи воспитатель формирует у детей культурно-гигиенические навыки: умение правильно пользоваться ложкой, салфеткой, аккуратно есть, благодарить за еду, соблюдать чистоту и порядок. Особое внимание уделяется развитию самостоятельности у детей разного возраста.

Организуя питание, педагог обязан соблюдать санитарно-гигиенические требования и обеспечивать безопасность воспитанников. Важно следить за качеством сервировки, соответствие мебели росту детей, температурой подаваемых блюд и правильной посадкой детей за столом. Воспитатель контролирует, чтобы дети не торопились во время еды, не разговаривали с пищей во рту и осторожно пользовались столовыми приборами.

Для создания положительного отношения к приему пищи воспитатель использует спокойный тон общения, поощрение, художественное слово и игровые приемы. Важно формировать у детей уважительное отношение к труду взрослых, приготовивших пищу, и воспитывать культуру питания.

Организация дневного сна

Полноценный отдых во время дневного сна способствует восстановлению работоспособности нервной системы, снижению утомления,

укреплению иммунитета, гармоничному физическому и психическому развитию ребенка. Особенно большое значение дневной сон имеет для детей младшего возраста, которые быстрее утомляются и нуждаются в более продолжительном отдыхе.

Организация дневного сна в разновозрастной группе требует от воспитателя четкости, последовательности действий и учета возрастных и индивидуальных особенностей воспитанников. Педагог должен создать спокойную, безопасную и эмоционально комфортную обстановку, способствующую быстрому засыпанию и полноценному отдыху детей.

Подготовка ко сну начинается заранее. Воспитатель организует спокойные виды деятельности, снижает двигательную активность детей, создает доброжелательную атмосферу. Перед дневным сном обязательно проводятся гигиенические процедуры: посещение туалета, умывание, аккуратное складывание одежды. В процессе подготовки ко сну у детей формируются навыки самообслуживания, аккуратности и организованности.

В разновозрастной группе особое внимание уделяется последовательности организации режимного процесса. Первыми ко сну готовятся дети младшего возраста, так как им требуется больше времени для раздевания и укладывания. Дети старшего возраста могут в это время заниматься спокойной самостоятельной деятельностью. По мере необходимости старшие оказывают посильную помощь младшим, что способствует воспитанию заботливости и ответственности.

Воспитатель следит за соблюдением санитарно-гигиенических требований: помещение предварительно проветривается, поддерживается оптимальный температурный режим, обеспечивается чистота постельных принадлежностей. Кровати, мебель и оборудование должны соответствовать возрасту и росту детей, а размещение воспитанников — обеспечивать безопасность и свободный подход педагога к каждому ребенку.

Во время укладывания воспитатель использует спокойный тон общения, художественное слово, чтение коротких произведений, тихую музыку или колыбельные мелодии. Это помогает создать положительный эмоциональный настрой и облегчает процесс засыпания.

Особое внимание педагог уделяет безопасности детей во время дневного сна. Необходимо постоянно контролировать состояние воспитанников, следить за их самочувствием, предупреждать возможные травмоопасные ситуации. Воспитатель обязан учитывать индивидуальные особенности детей, состояние здоровья и рекомендации медицинских работников.

Подъем после дневного сна организуется постепенно. Обычно первыми поднимаются дети старшего возраста, чтобы не мешать отдыху малышей. После пробуждения детям предоставляется время для спокойного перехода к активной деятельности. Проводятся закаливающие и гигиенические процедуры, гимнастика после сна, что способствует активизации организма и созданию бодрого эмоционального состояния.

ОРГАНИЗАЦИЯ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАЗНОВОЗРАТНОЙ ГРУППЕ

Игровая деятельность является ведущим видом деятельности детей дошкольного возраста и основным средством их воспитания, обучения и развития. В игре ребенок познает окружающий мир, учится взаимодействовать со сверстниками, развивает речь, мышление, воображение, двигательную активность и эмоциональную сферу. В условиях разновозрастной группы игра приобретает особую ценность, так как создает условия для естественного общения детей разного возраста, формирование взаимопомощи, ответственности и доброжелательных отношений.

Организация игровой деятельности в разновозрастной группе требует от воспитателя учета возрастных особенностей, уровня развития, интересов и индивидуальных возможностей детей. Педагог должен создавать безопасную, содержательную и эмоционально благоприятную игровую среду, способствующую развитию инициативности и творческой активности воспитанников.

Особое внимание уделяется подбору игрушек и игрового оборудования. Игровые материалы должны соответствовать возрасту детей, быть безопасными, эстетичными и доступными для самостоятельного использования. В группе необходимо выделять игровые зоны: для сюжетно-ролевых игр, строительных игр, театрализованной деятельности, настольно-печатных и дидактических игр.

В разновозрастной группе важным условием является организация совместных игр детей разных возрастов. Дети старшего возраста помогают детям младшего возраста осваивать игровые действия, объясняют правила, показывают образцы поведения. Дети младшего возраста, наблюдая за детьми старшего возраста, быстрее усваивают нормы общения, игровые умения и правила поведения в коллективе

https://irrd.kz/old/sites/irrd.kz/uploads/docs/metodicheskie_razrabotki/2022/mr_290_92022.pdf

Сюжетно-ролевые игры

Сюжетно-ролевые игры помогают детям отражать впечатления об окружающей жизни, развивают речь, воображение и коммуникативные навыки.

В разновозрастной группе особенно эффективны игры: «Семья», «Путешествие», «Больница», «Магазин», «Детский сад», «Парикмахерская», «Кафе» и др. Например, в игре «Семья» дети старшего возраста распределяют роли, организуют сюжет, а младшего подражая действиям взрослых: укладывают кукол спать, кормят их, гуляют с ними. Или в игре «Больница» дети старшего возраста могут выполнять роль врача, медсестры, регистратора, а младшего – пациентов. Дети старшего возраста помогают малышам включаться в игровой сюжет, подсказывают игровые действия, учат использовать игровые атрибуты.

Дидактические игры

Дидактические и настольно-печатные игры используются для развития мышления, речи, внимания, памяти и сенсорных способностей детей. В разновозрастной группе рекомендуется проводить игры: «Чудесный мешочек», «Найди такой же», «Что изменилось?», «Назови одним словом», «Собери картинку», «Лото», «Домино», «Четвертый лишний» и др. Например, в игре «Чудесный мешочек» младшие дети определяют предметы на ощупь, а старшие могут описывать их свойства и назначение. В игре «Что изменилось?» дети младшего возраста называют отдельные предметы, а старшего объясняют изменения полными предложениями. Дети старшего возраста помогают детям младшего возраста понимать правила игр, объясняют задания и поддерживают интерес к деятельности.

Подвижные игры

Подвижные игры способствуют укреплению здоровья, развитию координации движений, ловкости и выносливости детей. Для совместных игр подходят: «Солнышко и дождик», «Поезд», «Мыши и кот», «Найди свой цвет», «У медведя во бору» и др. В игре «Поезд» дети старшего возраста помогают младшим соблюдать правила движения, ориентироваться в пространстве и действовать по сигналу воспитателя. В игре «Солнышко и дождь» малыши выполняют простые действия по сигналу, а дети старшего возраста организывают игру и показывают правильное выполнение движений. При организации подвижных игр воспитатель обязательно следит за безопасностью детей, соблюдением дистанции и предупреждением травмоопасных ситуаций.

Строительные игры или игры в центре интересов «Кубики»

Строительные игры развивают пространственное мышление, воображение, мелкую моторику и умение сотрудничать. Детям можно предложить: строительство домов, гаражей, мостов, дорог, городов, фермы, зоопарка и др. Дети старшего возраста обычно выполняют более сложные постройки, помогают детям младшего возраста подбирать детали, объясняют способы соединения конструктора. Например, при строительстве «Города» дети старшего возраста создают здания и дороги, а младшего могут расставлять машины, деревья и фигурки людей.

Театрализованные игры

Театрализованные игры развивают речь, эмоциональную выразительность, память и творческие способности детей. Для совместной деятельности подходят инсценировки сказок: «Репка», «Теремок», «Колобок», «Три медведя», «Курочка Ряба» и др.

Дети старшего возраста исполняют более сложные роли с текстом, а младшего участвуют в простых действиях, повторяют отдельные слова и движения. Театрализованные игры помогают детям преодолевать застенчивость и развивать уверенность в себе.

Организация самостоятельной игровой деятельности

Важное место в разновозрастной группе занимает самостоятельная игра детей. В самостоятельной игре дети проявляют инициативу, творчество,

учатся взаимодействовать друг с другом, применять полученные знания и жизненный опыт. В условиях разновозрастной группы самостоятельная игровая деятельность приобретает особое значение, так как способствует формированию навыков общения, взаимопомощи, ответственности и сотрудничества между детьми разного возраста. Воспитатель создает условия для свободного выбора игр, поддерживает инициативу детей и при необходимости помогает развить игровой сюжет. Воспитатель в процессе самостоятельной игровой деятельности выполняет роль организатора и наблюдателя. Педагог создает условия для игр, поддерживает инициативу детей, помогает при возникновении трудностей, регулирует взаимоотношения между воспитанниками и предупреждает конфликтные ситуации. При этом важно не вмешиваться в игру без необходимости, сохраняя самостоятельность детей. Особое внимание уделяется обеспечению безопасности во время игр. Воспитатель следит за тем, чтобы дети:

- аккуратно пользовались игрушками и оборудованием, делились ими;
- соблюдали правила поведения, очередности;
- не создавали травмоопасных ситуаций;
- уважительно относились друг к другу.

В разновозрастной группе самостоятельная игровая деятельность способствует формированию положительных взаимоотношений между детьми. Дети старшего возраста учатся проявлять заботу, терпение и ответственность, а младшего быстрее осваивают навыки общения, самообслуживания и поведения в коллективе.

Для поддержания интереса к играм воспитатель периодически обновляет игровые материалы, вносит новые атрибуты, создает игровые ситуации и обогащает развивающую предметно-развивающую среду.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Организация воспитательно-образовательного процесса в разновозрастных группах дошкольной организации является важным направлением современного дошкольного воспитания и обучения. Она требует от педагога высокого уровня профессиональной компетентности, знания содержания Типовой учебной программы для всех возрастных групп, владения современными педагогическими технологиями и умения выстраивать процесс с учетом возрастных, индивидуальных и личностных особенностей каждого ребенка.

Современные тенденции развития дошкольного образования ориентированы на создание безопасной, развивающей и эмоционально комфортной образовательной среды, в центре которой находится ребенок, его интересы, потребности и возможности. В условиях разновозрастной группы особое значение приобретают личностно-ориентированный подход, развитие самостоятельности, инициативности, коммуникативных навыков и социального взаимодействия детей.

Реализация целей и задач воспитания и обучения в разновозрастной группе осуществляется посредством дифференцированного подхода к организации различных видов детской деятельности. Педагог подбирает формы, методы и приемы работы с учетом возрастного состава группы, уровня развития воспитанников, их интересов и образовательных потребностей. При этом важным условием является соблюдение нормативно-правовых требований в области дошкольного воспитания и обучения, а также эффективное использование материально-технических ресурсов и развивающей предметно-пространственной среды.

Современная организация образовательного процесса в разновозрастной группе направлена на формирование у детей ключевых компетенций: умения общаться, сотрудничать, принимать решения, проявлять инициативу и творческую активность. Особую ценность приобретает совместная деятельность детей разного возраста, которая способствует формированию взаимопомощи, ответственности, доброжелательности и уважительного отношения друг к другу.

Большое внимание в современных условиях уделяется вопросам сохранения и укрепления здоровья детей, обеспечению их физической и психологической безопасности, формированию основ здорового образа жизни и культуры безопасного поведения. Организация режимных моментов, игровой, познавательной и самостоятельной деятельности должна строиться с учетом принципов здоровьесбережения и эмоционального благополучия каждого ребенка.

Эффективность работы разновозрастной группы во многом зависит от профессионального мастерства педагога, его способности гибко организовывать деятельность детей, поддерживать положительный эмоциональный климат в коллективе и создавать условия для полноценного развития каждого воспитанника. Важную роль играет также сотрудничество с

семьей, обеспечивающее единство требований детского сада и родителей в вопросах воспитания и развития детей.

Таким образом, грамотно организованный воспитательно-образовательный процесс в разновозрастной группе способствует успешной социализации детей, развитию их личностных качеств, познавательной активности, самостоятельности и коммуникативных навыков.

**Перспективный план организованной деятельности на 2025 - 2026 учебный год
на основе Типового учебного плана дошкольного воспитания и обучения
и Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения (Образец)**

Дошкольная организация (наименование образовательной организации) _____

Групп: разновозрастная «*****»

Возраст детей – дети 3, 4, 5 лет

На какой период составлен план – май 2026 года

Месяц	Организованная деятельность	Задачи организованной деятельности
Май	Физическое воспитание	<p>Дети 3 лет:</p> <p>Основные движения: выполнять ранее разученные упражнения и движения под музыкальное сопровождение.</p> <p>Общеразвивающие упражнения: сидя, захватывать пальцами ног мешочки с песком.</p> <p>Подвижные игры: прививать интерес к подвижным играм, учить детей соблюдать правила.</p> <p>Самостоятельная двигательная активность: упражнять ловкость и быстроту в выразительном выполнении движений.</p> <p>Спортивные упражнения: катание на велосипеде.</p> <p>Формирование культурно-гигиенических навыков: формировать навыки культурного поведения за столом: правильно пользоваться столовой и чайной ложками, вилкой, салфеткой.</p> <p>Навыки самообслуживания: замечать неопрятность в одежде, регулировать их с помощью взрослого или самостоятельно, пользоваться столовыми предметами по назначению.</p> <p>Формирование привычек здорового образа жизни: познакомить с упражнениями, укрепляющими органы тела и систему организма.</p> <p>Оздоровительно-закаливающие мероприятия: выполнять дыхательные упражнения.</p>

		<p><u>Дети 4 лет:</u></p> <p>Основные движения: построение по двое, трое в колонну друг за другом, выравнивание по направлению; повороты направо, налево, вращение на месте; соблюдение дистанции (дальше и ближе).</p> <p>Общеразвивающие упражнения: выполнение упражнений с предметами и без предметов.</p> <p>Спортивные упражнения: езда на велосипеде: на двух- или трехколесном велосипеде, повороты направо и налево.</p> <p>Подвижные игры: развитие активности детей в играх с мячами, скакалками и обручами.</p> <p>Самостоятельная двигательная активность: создание условий для двигательной активности детей на свежем воздухе с учетом погодных условий.</p> <p>Формирование здорового образа жизни: расширение представлений о здоровом образе жизни.</p> <p>Культурно-гигиенические навыки: соблюдение правил поведения за столом.</p> <p>Навыки самообслуживания: складывание, развешивание одежды, с помощью взрослого — чистка и сушка.</p> <p>Оздоровительно-закаливающие мероприятия: проведение всех видов закаливания, общих и местных водных процедур, полоскание рта после каждого приема пищи, профилактика плоскостопия — ходьба босиком разными способами, закаливание дыхательных путей.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u></p> <p>Основные движения: построение, перестроение: в одну, две, три колонны, построение рядом друг с другом и друг за другом, повороты направо, налево, перестроение в ряды.</p> <p>Музыкально-ритмические движения: ходьба по кругу в паре.</p> <p>Общеразвивающие упражнения: перемещение мелких предметов пальцами ног.</p> <p>Спортивные упражнения: езда на велосипеде и самокате, самостоятельная езда на двухколесном велосипеде по прямой и по кругу, повороты направо и налево.</p> <p>Спортивные игры:</p>
--	--	--

		<p>элементы хоккея: ведение шайбы к воротам клюшкой и забивание в ворота.</p> <p>Подвижные игры: организация национальных подвижных игр.</p> <p>Самостоятельная двигательная активность: создание условий для игр в футбол, бадминтон, баскетбол, езды на велосипеде.</p> <p>Формирование здорового образа жизни: ознакомление детей с возможностями здорового человека, формирование потребности в здоровом образе жизни.</p> <p>Культурно-гигиенические навыки: соблюдение правил гигиены в общественных местах.</p> <p>Оздоровительно-закаливающие мероприятия: формирование правильной осанки и укрепление стоп.</p>
	<p>Развитие речи</p>	<p><u>Дети 3 лет:</u></p> <p>Звуковая культура речи: произносить четко гласные (а, у, и, о, э) и некоторые согласные (п-б, г-к, т-д, ж-ш, с-з) звуки, уточнять и фиксировать артикуляцию звуков, развивать артикуляционный аппарат, развивать умение менять темп речи: медленная речь, говорить скороговорки.</p> <p>Словарный запас: знакомить детей с традицией казахского народа "тұсау кесу", донести до детей, что их любят и первый шаг приносит радость взрослым.</p> <p>Грамматический строй речи: обучать умению согласовывать слова в роде, числе, падеже; употреблять существительные с предлогами в, на, под, за, около; имена существительные в единственном и множественном числе, глаголы в будущем и прошедшем времени.</p> <p>Связная речь: побуждать к игре и инсценировке знакомых сказок, вызывать интерес.</p> <p><u>Дети 4 лет:</u></p> <p>Звуковая культура речи: развивать фонематический слух: учить различать на слух и называть слова, начинающиеся на определенный звук.</p> <p>Словарный запас: обогащать словарный запас словами, обозначающими группу предметов (игрушка, одежда, обувь, посуда, мебель, бытовая электротехника), определяющими местоположение предметов (слева, справа, рядом, между). Вводить в словарь детей слова с противоположным значением – антонимы.</p>

		<p>Грамматический строй речи: учить употреблять глаголы в повелительном наклонении (сидеть, ходить, бегать).</p> <p>Связная речь: обучать умению рассказывать истории, самостоятельно исследовать и описывать предмет, картину, составлять рассказы по рисунку, изделию созданным ребенком в различных видах детской деятельности, пересказывать интересные фрагменты произведений, сказок, приобщать к обсуждению информации о незнакомых предметах, явлениях, событиях.</p> <p>Дети 5 лет:</p> <p>Звуковая культура речи: использование интонационных средств выразительности: регулирование темпа речи, логических пауз и ударений.</p> <p>Словарный запас: продолжение знакомства с казахскими традициями, объяснение значений традиций «Асар» и «Сүйінші сұрау». Воспитание у детей умения помогать друг другу, играть совместно, выполнять задания вместе, радоваться успехам других и заботиться друг о друге.</p> <p>Грамматический строй речи: развитие умения различать и использовать типы предложений по интонации (повествовательные, вопросительные, восклицательные).</p> <p>Связная речь: правильный подбор слов для описания игрушек, предметов, сюжетных картинок и природных явлений, использование прилагательных и наречий.</p> <p>Творческая речевая деятельность: использование образных выражений, эпитетов и сравнений в речи.</p>
	<p>Художественная литература</p>	<p>Дети 3 лет: способствовать участию в совместной игре со взрослым, обыгрыванию простейших сказок, передавать в них отдельные реплики и эмоциональный образ героев.</p> <p>Дети 4 лет: обучать умению пересказывать содержание прослушанного произведения, произносить наизусть потешки, произведения, использовать различные интонации, паузы, логические акценты в запоминании стихотворений, потешек в соответствии с содержанием и характером произведения, правильно воспринимать содержание произведения, сопереживать своим героям.</p> <p>Дети 5 лет: приобщать к участию в инсценировках, стимулировать проявление инициативы и самостоятельности в выборе роли, сюжета, дать возможность поэкспериментировать, преобразовать определенный образ.</p>

Основа грамоты	<p><u>Дети 5 лет:</u> рисовать, удерживая ручку или карандаш правильно, свободно, выполняя движения сверху вниз, слева направо, не отрывая линий, не прилагая усилий, следя за написанием визуально.</p>
Казахский язык	<p><u>Дети 3 лет:</u> Развивающая речевая среда: создавать условия для общения детей со взрослыми и сверстниками: побуждать их свободно общаться в повседневной игре, в самостоятельной деятельности, договариваться о совместных действиях, беседовать на общие темы, отвечать на вопросы, самостоятельно рассматривать книги, выражать свои впечатления и желания. Звуковая культура речи: учить правильно произносить специфические звуки казахского языка: ә, ө, қ, ү, ұ. Словарный запас: формировать навыки произношения коротких стихотворений и потешек наизусть. Грамматический строй речи: учить различать твёрдые и мягкие корневые слова, закреплять их использование во множественном числе. Связная речь: побуждать самостоятельно пересказывать содержание знакомых сказок и небольших произведений.</p> <p><u>Дети 4 лет:</u> Развивающая речевая среда: учить самостоятельно использовать интонацию и манеру речи, чтобы привлекать внимание собеседника во время разговора. Звуковая культура речи: развивать артикуляционный и голосовой аппарат, речевое дыхание, фонематический слух, умение говорить чётко и в нормальном темпе. Учить чётко произносить казахские звуки: ө, қ, ү, ұ, і, ғ в изолированном виде и в словах. Словарный запас: при чтении сказок и художественных произведений учить правильно понимать их содержание, проявлять сочувствие к героям, выражать своё мнение об их поступках. Грамматический строй речи: давать возможность выражать свои мысли простыми и распространёнными предложениями. Связная речь: давать возможность свободно вести диалог и обсуждать.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u> Развивающая речевая среда:</p>

		<p>поддерживать и поощрять использование художественных выражений.</p> <p>Звуковая культура речи: определять место звука в слове (начало, середина, конец).</p> <p>Словарный запас: приобщать детей к ораторскому искусству и искусству айтыса (поэтических состязаний).</p> <p>Грамматический строй речи: давать возможность выражать свои мысли распространёнными предложениями.</p> <p>Связная речь: побуждать самостоятельно придумывать начало и конец заданного текста.</p>
	<p>Основа математики</p>	<p>Дети 3 лет:</p> <p>Число: сравнение предметов: сравнивать группы равных и неравных предметов путем сложения предметов или вычитания из предметов, "равны?", "Что больше (меньше)?"</p> <p>Величина: сравнивать предметы с противоположными и одинаковыми размерами, сравнивать предметы по заданному признаку величины (длина, ширина, высота, общая величина) путем сопоставления одного предмета с другим, сравнивать результаты сравнения по длине, длинные-короткие, одинаковые, равные, широкие-узкие по ширине, одинаковые, равные, обозначать словами высокий-низкий, равный, равный по высоте, большой-маленький по общей величине.</p> <p>Геометрические фигуры: знакомить детей с геометрическими фигурами: треугольник, квадрат, круг, дать возможность исследовать названные фигуры с помощью осязания и зрения.</p> <p>Ориентировка в пространстве: ориентироваться в расположении частей своего тела и определять пространственные направления в непосредственной близости от себя: сверху-снизу, спереди-сзади, справа-слева.</p> <p>Ориентировка во времени: ориентироваться в противоположных частях суток: день-ночь, утро-вечер.</p> <p>Дети 4 лет:</p> <p>Множество: формировать представление о множестве предметов, состоящих из разного цвета, размера, сравнивать эти предметы, определять их равенство или неравенство на основе сопоставления пар.</p> <p>Количество, счёт: развивать навыки порядкового счета до 5-ти, называть числа по порядку, итоговое число и порядковые числительные, отвечать на вопросы "Сколько?", "Который по счету?", "На каком месте?", "Сколько</p>

		<p>всего?".</p> <p>Величина: дать понятие о том, что предметы могут быть разными по величине, сравнивать два разных и одинаковых предмета по длине и ширине и высоте.</p> <p>Геометрические фигуры: узнавать и называть геометрические фигуры (круг, квадрат, треугольник) и геометрические тела (куб, шар, цилиндр), учить обследовать форму этих фигур, используя зрение и осязание, использовать в речи прилагательные, называть результаты сравнения (длиннее-короче, шире-уже, выше-ниже, толще-тоньше).</p> <p>Ориентировка в пространстве: определять пространственные направления по отношению к себе, двигаться в заданном направлении (вперед-назад, вправо-влево, вверх-вниз), раскладывать предметы правой рукой слева направо; обозначать словами положение предметов по отношению к себе (передо мной стол, справа от меня окно, слева стул, сзади игрушки).</p> <p>Ориентировка во времени: расширять представления о частях суток (утро, день, вечер, ночь), их характерных особенностях и последовательности, объяснить значение слов: "вчера", "сегодня", "завтра".</p> <p><u>Дети 5 лет:</u></p> <p>Множество: знакомить со значением слова "один" (одна, одно), обозначающим не только один предмет, но и целую группу предметов как одну часть множества.</p> <p>Количество, счёт: подводить к пониманию того, что количество предметов не зависит от их размера, расстояния между ними, формы, расположения, а также направления счета.</p> <p>Величина: обучать умению сравнивать предметы, используя методы наложения и приложения, прием попарного сравнения.</p> <p>Геометрические фигуры: собирать и составлять формы из 8-10-ти частей.</p> <p>Ориентировка в пространстве: закреплять умения ориентироваться на листе бумаги.</p> <p>Ориентировка во времени: обучать умению рисовать точки, узоры, чертить прямые и наклонные палочки, кривые и ломаные линии в тетрадях в клеточку.</p>
	Ознакомление с	<u>Дети 3 лет:</u>

	<p>окружающим миром</p>	<p>Ребёнок, его семья, дом: формирование самостоятельности: одевание, умывание, чистка зубов.</p> <p>Предметный мир: понимание функций предметов, освоение понятий, обозначающих группы предметов.</p> <p>Транспорт и средства связи: знакомство с простыми правилами для пешеходов и пассажиров.</p> <p>Приобщение к труду: воспитание бережного отношения к изделиям, аккуратности в обращении с ними.</p> <p>Нравственное и патриотическое воспитание: формирование опыта правильной оценки хороших и плохих поступков.</p> <p>Моя Родина – Казахстан. Приучение к порядку и чистоте в помещениях и на территории детского сада.</p> <p>Мир растений: узнавание и называние 2–3 видов комнатных растений.</p> <p>Мир животных: формирование навыков наблюдения за обитателями природного уголка.</p> <p>Сезонные изменения в природе: формирование навыков безопасного поведения при играх с мелкими предметами (не брать в рот, не рассыпать песок, не засовывать мелкие предметы в уши и нос).</p> <p><u>Дети 4 лет:</u></p> <p>Ребёнок, его семья, дом: выражение чувства гордости за своих близких.</p> <p>Предметный мир: воспитание уважения к труду людей и результатам труда, умения благодарить.</p> <p>Транспорт и средства передвижения: Воспитание уважительного отношения к людям, работающим на транспорте.</p> <p>Приобщение к труду: формирование уважительного отношения к результатам чужого труда, поддержка желания помогать взрослым.</p> <p>Нравственное и патриотическое воспитание: обучение умению испытывать чувство стыда за плохие поступки и просить прощения у сверстников.</p> <p>Моя Родина – Казахстан. Развитие представлений об особенностях жизни в селе и городе.</p> <p>Правила дорожного движения:</p>
--	--------------------------------	---

		<p>закрепление знаний своего имени, фамилии, возраста, имён родителей; обучение правильному поведению в случайных ситуациях (потерялся, упал).</p> <p>Явления и объекты неживой природы: формирование представлений о различиях погоды в разных регионах Казахстана.</p> <p>Мир растений: формирование знаний об уходе за комнатными растениями и обитателями уголка природы, понимание важности заботы о природе.</p> <p>Мир животных: расширение представлений о зимующих и перелётных птицах.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u></p> <p>Ребёнок, его семья, дом: выражение любви к членам семьи, благодарности, вежливое общение.</p> <p>Предметный мир, ориентация в пространстве: умение свободно ориентироваться в ближайшем микрорайоне.</p> <p>Транспорт и средства связи: знание назначения телефона, смартфона, компьютера, интернета, телевидения и соблюдение правил безопасности при их использовании.</p> <p>Приобщение к труду: формирование участия в посильной совместной деятельности, доведение начатого до конца, развитие самостоятельности и ответственности.</p> <p>Нравственное и патриотическое воспитание: знакомство с подвигами казахстанских героев Великой Отечественной войны: Бауыржана Момышулы, Алии Молдагуловой, Маншук Маметовой, Рахымжана Кошкарбаева; воспитание уважения к ним.</p> <p>Правила дорожного движения: знакомство с дорожными знаками: «Дети», «Трамвайная остановка», «Автобусная остановка», «Метро», «Троллейбусная остановка», «Пешеходный переход», «Велосипедная дорожка (электросамокат, гироскутер, сигвей)».</p> <p>Ознакомление с природой: понимание значения воды, песка, солнечного и лунного света, глины и камней для жизни человека.</p> <p>Мир растений: умение ухаживать за растениями: полив, рыхление почвы, протирание листьев от пыли.</p> <p>Мир животных: классификация животных по природно-климатическим зонам (белый медведь, тюлень, пингвин, жираф, слон, обезьяна).</p>
--	--	--

	Рисование	<p><u>Дети 3 лет:</u> давать возможность самостоятельно придумывать и рисовать палочками на песке, мелом на асфальте.</p> <p><u>Дети 4 лет:</u> знакомить с коричневыми, оранжевыми, светло-зелеными оттенками, побуждать создавать цвета самостоятельно (смешивать краски для получения нужного цвета).</p> <p><u>Дети 5 лет:</u> Дать возможность самостоятельному рисованию, при коллективной работе.</p>
	Лепка	<p><u>Дети 3 лет:</u> лепить понравившиеся изделия, используя приёмы лепки, украшать их с помощью палочки.</p> <p><u>Дети 4 лет:</u> использовать в лепке приёмы сжатия, вытягивания и надавливания.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u> учить, самостоятельно лепить, выполнять коллективные работы</p>
	Аппликация	<p><u>Дети 3 лет:</u> обучать умению изготавливать ковер, одеяло, коврик путем наклеивания готовых орнаментов по центру, углам геометрических фигур (круглые, квадратные, треугольные).</p> <p><u>Дети 4 лет:</u> развивать навык украшения предметов быта с использованием национальных орнаментов, соблюдая последовательность элементов и расстояния между ними.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u> совершенствовать навык правильного использования ножниц и клея, соблюдать правила безопасности труда и личной гигиены.</p>
	Конструирование	<p><u>Дети 3 лет:</u> обучать умению укладывать детали и кирпичи в конструкции с применением приемов вертикального и горизонтального расположения плит, кирпичей; сооружать конструкции из крупных и мелких строительных материалов, по образцу и собственному замыслу.</p> <p><u>Дети 4 лет:</u> конструирование из строительного материала, конструкторов «Лего»: давать возможность самостоятельно конструировать по замыслу, определять пространственное расположение собранных строительных деталей. Использовать готовые конструкции в различных играх. Конструирование из бумаги: складывать простые формы по типу "оригами" Конструирование из природного, бросового материала: обучать конструированию из природных (шишки, хлопок, шерсть, нитки, асык, бумага, кожа, холст, ткань,</p>

		<p>виды зерен) и бросового (виды крышек, пластик, коробки, скрепки для белья) материалов.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u> приобщать к конструированию из природных материалов (дерево, вата, шерсть, нитки, асыки, бумага, кожа, холст, ткань, различные виды семян) и бросовых материалов(крышки, пластик, коробки, прищепки).</p>
	Музыка	<p><u>Дети 3 лет:</u> Слушание музыки: обучать умению различать звучание детских инструментов, музыкальных игрушек; уметь называть их.</p> <p>Пение: петь вместе со взрослым, подстраиваться к его голосу в сопровождении инструмента, вместе начиная и заканчивая пение.</p> <p>Музыкально-ритмические движения: дать возможность детям самостоятельно выполнять танцевальные движения в соответствии музыки, использовать знакомые танцевальные движения в играх.</p> <p>Игра на детских музыкальных инструментах: знакомить детей с некоторыми детскими музыкальными инструментами: дудочкой, металлофоном, колокольчиком, бубном, маракасами, барабаном, и их звучанием.</p> <p><u>Дети 4 лет:</u> Слушание музыки: развивать умение сопровождать песни показом иллюстраций и жестами; обучать умению воспринимать звуки казахского народного инструмента – домбры.</p> <p>Пение: обучать детей выразительно петь, формировать умение петь протяжно, подвижно, согласованно (в пределах "ре-си" первой октавы)</p> <p>Музыкально-ритмические движения: применять в инсценировке знакомые песни по содержанию; выполнять подскоки в подвижном темпе, передавая ритм музыки.</p> <p>Игра на детских музыкальных инструментах: совершенствовать умение распознавать и называть детские музыкальные инструменты.</p> <p>Танцы: развивать умение различать веселый оживленный характер музыки, выполнять танцевальные движения с атрибутами.</p> <p><u>Дети 5 лет:</u> Слушание музыки:</p>

		<p>воспитывать интерес к прослушиванию лучших образцов казахской народной песни и танцевальных мелодий.</p> <p>Пение: тренировать исполнение песни с музыкальным вкусом.</p> <p>Музыкально-ритмические движения: осваивать танцевальные движения: дробный шаг, переменный шаг, галоп, подскоки в разных направлениях .</p> <p>Игра на детских музыкальных инструментах: знакомить приемам игры на детских музыкальных (дауылпаз, асатаяк, сазсырнай, тұяқтас, конырау, сыбызғы, металлофон, ксилофон, треугольник, бубен, барабан, маракасы, румба) и шумовых инструментах (из нетрадиционного материала).</p> <p>Танцы: учить детей танцевать «Қаражорға».</p> <p>Творчество в танце: уметь придумать танец, используя знакомые плясовые движения в соответствии с характером музыки</p>
--	--	--

Циклограмма воспитательно-образовательного процесса (Образец)

Дошкольная организация (наименование образовательной организации) _____

Группа: разновозрастная группа «*****»

Возраст детей: дети 3, 4, 5 лет

На какой период составлен (указать дни недели, месяц, год): май 2026 года

Режим дня	Понедельник	Вторник	Среда	Четверг	Пятница
Прием детей	Приветливая встреча входящих в группу детей. Встречать по имени каждого ребенка у двери: «Доброе утро!», «Какое у тебя сегодня настроение?» и т.д. Обращать внимание на эмоциональное состояние ребенка (<i>развитие речи, музыка</i>)				
Беседа с родителями или законными представителями ребенка, консультации	Краткие и индивидуальные беседы с родителями. Получение информации о настроении и здоровье ребенка, установление контакта. Тематическая консультация: «Формирование навыков самообслуживания: обучение самостоятельному одеванию и раздеванию».				
Самостоятельная деятельность детей (подвижные, национальные, сюжетно-ролевые, настольно-печатные и другие игры), изодетельность, рассматривание книг и другое)	<p>С детьми 3 лет: Игровая деятельность: артикуляционное упражнение «Веселый язычок» с использованием зеркала (<i>развитие речи, музыка, ознакомление с окружающим миром</i>)</p> <p>С детьми 4 лет: Познавательная деятельность: «Путешествие в мир предметов» (<i>развитие речи, ознакомление с окружающим миром,</i></p>	<p>С детьми 3 лет: Подвижная игра: «Как ходит медведь?» (<i>физическое воспитание, художественная литература, развитие речи, музыка</i>)</p> <p>С детьми 4 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Ювелир» (<i>лепка, конструирование, развитие речи, ознакомление с окружающим миром</i>)</p> <p>С детьми 5 лет: Познавательная деятельность: «Сегодня</p>	<p>С детьми 3 лет: Подвижная игра: «Какой звук?» П-п-п – легкие хлопки ладонями; Б-б-б – игра на барабане; С-с-с – извиваться как змея; Ж-ж-ж – жужжать как пчела; Ш-ш-ш – знак тишины (<i>физическое воспитание, развитие речи</i>)</p> <p>С детьми 4 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Эколог» (<i>основы математики, развитие</i></p>	<p>С детьми 3 лет: Творческая деятельность: «Домашние животные» (<i>рисование, лепка, аппликация, конструирование</i>)</p> <p>С детьми 4 лет: Исследовательская деятельность: «Что изменилось?» (<i>ознакомление с окружающим миром, развитие речи</i>)</p> <p>С детьми 5 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Телестудия» (<i>развитие речи, основы математики,</i></p>	<p>С детьми 3 лет: Игровая деятельность: «Найди пару» (<i>основы математики, развитие речи, ознакомление с окружающим миром</i>)</p> <p>С детьми 4 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Инженер» (<i>развитие речи, ознакомление с окружающим миром, конструирование, лепка, казахский язык</i>)</p> <p>С детьми 5 лет: Исследовательская деятельность: «Угадай, кто это» (<i>ознакомление с</i></p>

	<p><i>основы математики)</i> С детьми 5 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Строитель» <i>(основы математики, развитие речи, художественная литература, ознакомление с окружающим миром)</i> С детьми 3 лет: Творческая деятельность: «Чудеса природы» <i>(рисование, лепка, аппликация, конструирование)</i></p>	<p>– вчера – завтра» <i>(основы математики, развитие речи).</i> С детьми 4–5 лет: Исследовательская деятельность: «Почему это произошло?» <i>(развитие речи, ознакомление с окружающим миром, основы математики, казахский язык)</i></p>	<p><i>речи, ознакомление с окружающим миром, казахский язык)</i> С детьми 5 лет: Творческая деятельность: «Мой город» <i>(рисование, лепка, аппликация, конструирование)</i> С детьми 3, 4, 5 лет: Трудовая деятельность: «Мы опрятные дети» <i>(ознакомление с окружающим миром, музыка)</i></p>	<p><i>казахский язык)</i> С детьми 3 лет: Театрализованная игра: «Заяц и лиса» <i>(развитие речи, художественная литература)</i></p>	<p><i>окружающим миром, развитие речи, основы математики)</i></p>
Утренняя гимнастика	<p>Для каждой возрастной группы: Комплекс утренней гимнастики на месяц май <i>(физическое воспитание, музыка, основы математики)</i></p>				
Завтрак	<p>С детьми 5 лет: Трудовая деятельность: организация дежурства Формирование навыков культурного поведения за столом: правильное использование столовой и чайной ложки, вилки, салфетки. Соблюдение культуры питания. Ознакомление детей с возможностями здорового человека, формирование потребности в здоровом образе жизни <i>(совершенствование культурно-гигиенических навыков)</i> С детьми 3,4 лет: Произнесение благословения после еды <i>(развитие речи)</i></p>				
Подготовка к проведению организованной деятельности (далее - ОД)	<p>Создание в группе положительного эмоционального настроя и атмосферы. Обеспечение центров интересов безопасными, доступными, бросовыми материалами для различных видов деятельности детей.</p>				
ОД по расписанию	<p>Физическое воспитание <i>(по плану специалиста)</i></p>	<p>Физическое воспитание <i>(по плану специалиста)</i> Казахский язык</p>	<p>Физическое воспитание <i>(по плану специалиста)</i> Казахский язык</p>	<p>Физическое воспитание <i>(по плану специалиста)</i> Казахский язык</p>	<p>Физическое воспитание <i>(по плану специалиста)</i> Казахский язык</p>

	Казахский язык <i>(по плану специалиста)</i> Музыка <i>(по плану специалиста)</i>	<i>(по плану специалиста)</i> Музыка <i>(по плану специалиста)</i>	<i>(по плану специалиста)</i> Музыка <i>(по плану специалиста)</i>	<i>(по плану специалиста)</i> Музыка <i>(по плану специалиста)</i>	<i>(по плану специалиста)</i> Музыка <i>(по плану специалиста)</i>
Подготовка к прогулке	С детьми 3, 4, 5 лет : контролировать последовательность одевания детей, учить правильно одевать одежду. Приучать самостоятельно надевать обувь и головной убор. Формировать навыки соблюдения порядка и аккуратного складывания одежды в шкафчиках. Беседа о правилах безопасности во время прогулки. Воспитывать оказывать помощь друг другу (<i>физическое воспитание, ознакомление с окружающим миром, развитие речи</i>)				
Прогулка	Картотека прогулок на май месяц (<i>физическое воспитание, ознакомление с окружающим миром, развитие речи</i>)				
Возвращение с прогулки	С детьми 3, 4, 5 лет : Трудовая деятельность : соблюдение культуры раздевания, очистка от грязи одежды и обуви, раскладывание после прогулки вещей по местам (<i>физическое воспитание, основы математики, музыка</i>)				
Обед	С детьми 4 лет : Трудовая деятельность : организация дежурства Формирование навыков культурного поведения за столом: правильное использование столовой и чайной ложки, вилки, салфетки. Соблюдение правил питания. Ознакомление детей с возможностями здорового человека, формирование потребности в здоровом образе жизни (<i>совершенствование культурно-гигиенических навыков</i>) С детьми 3–4 лет : Произнесение благословения после еды (<i>развитие речи</i>)				
Дневной сон	С детьми 3, 4, 5 лет : Расширение представлений о пользе полноценного сна (<i>развитие речи</i>) Прослушивание мелодичной музыки для спокойного сна детей (<i>музыка</i>) Исполнение колыбельных песен, рассказывание сказок (<i>развитие речи, художественная литература</i>)				
Постепенное пробуждение, закаливающие мероприятия	С детьми 3, 4, 5 лет : Включение спокойной музыки. Постепенное пробуждение организма (<i>физическое воспитание, музыка</i>) С детьми 3–4 лет : Игровая деятельность : выполнение дыхательных упражнений «Подул ветер» (<i>физическое воспитание, основы математики</i>) С детьми 5 лет : Игровая деятельность : «Ходьба по следам» – профилактика плоскостопия (<i>физическое воспитание, музыка</i>)				
Полдник	С детьми 5 лет : Трудовая деятельность : организация дежурства. Формирование навыков культурного поведения за столом: правильное использование столовой и чайной ложки, вилки, салфетки. Соблюдение правил питания. Ознакомление детей с возможностями здорового человека, формирование потребности в здоровом				

	образе жизни (совершенствование культурно-гигиенических навыков) С детьми 3–4 лет: Произнесение благословения после еды (развитие речи)				
Детская деятельность (игровая, познавательная, коммуникативная, творческая, экспериментальная, трудовая, двигательная, изобразительная, самостоятельная и другие)	С детьми 4 лет: Просмотр книг: пересказ знакомой сказки, описание героев (развитие речи, художественная литература, казахский язык) С детьми 5 лет: Сюжетно-ролевая игра «Семья» (развитие речи, казахский язык, ознакомление с окружающим миром) С детьми 3 лет: Самостоятельная деятельность: игры-пазлы (развитие речи, основы математики, конструирование)	С детьми 5 лет: Творческая деятельность: «Какой герой тебе нравится?» (рисование, лепка, аппликация) С детьми 4 лет: Самостоятельная деятельность: игры-лото (развитие речи, основы математики, конструирование) С детьми 3 лет: Игровая деятельность: пальчиковые игры (основы математики, развитие речи)	С детьми 5 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Строитель» (основы математики, развитие речи, художественная литература, ознакомление с окружающим миром) С детьми 3 лет: Самостоятельная деятельность: игры с асыками (ознакомление с окружающим миром, физическое воспитание) С детьми 4 лет: Музыкальная деятельность: слушание песен, выполнение танцевальных движений (музыка, развитие речи)	С детьми 5 лет: Познавательная деятельность: «Продолжи сказку» (художественная литература, развитие речи) С детьми 4 лет: Сюжетно-ролевая игра: «Салон красоты» (аппликация, рисование, лепка, развитие речи, казахский язык) С детьми 3 лет: Игровая деятельность: пальчиковые упражнения (физическое воспитание, основы математики, развитие речи)	С детьми 4 лет: Настольные игры: лото «Цвета», «Животные», «Профессии» (ознакомление с окружающим миром, художественная литература, развитие речи, основы математики) С детьми 3 лет: Познавательная деятельность: «Что лишнее?» (основы математики, казахский язык, развитие речи) С детьми 5 лет: Рассматривание книг: пересказ сказок, разыгрывание простых сценок (развитие речи, художественная литература, казахский язык)
Индивидуальная работа с детьми	Проведение индивидуальной работы с детьми по индивидуальной карте развития	Проведение индивидуальной работы с детьми по индивидуальной карте развития	Проведение индивидуальной работы с детьми по индивидуальной карте развития	Проведение индивидуальной работы с детьми по индивидуальной карте развития	Проведение индивидуальной работы с детьми по индивидуальной карте развития
Подготовка к прогулке	С детьми 3, 4, 5 лет: совершенствование навыков самообслуживания: самостоятельное одевание и раздевание.				
Прогулка	С детьми 3, 4, 5 лет:	С детьми 3, 4, 5 лет:	С детьми 3, 4, 5 лет:	С детьми 3, 4, 5 лет:	С детьми 3, 4, 5 лет:

	Спортивная игра: «Велосипедисты» (физическое воспитание, музыка)	Национальная игра: «Ханталапай» (физическое воспитание, развитие речи)	Спортивная игра: «Хоккеист и вратарь» (физическое воспитание)	Подвижная игра: «Кто быстрее» (физическое воспитание, основы математики, музыка)	Подвижная игра: «Аксерек – кок серек» (физическое воспитание, казахский язык, музыка)
Возвращение с прогулки	С детьми 3, 4, 5 лет: организованный вход в группу. Последовательное раздевание и раскладывание одежды по местам. Мытье рук, соблюдение чистоты. Проведение краткой беседы о прогулке (физическое воспитание, развитие речи, ознакомление с окружающим миром).				
Уход детей домой	Следить за порядком в личных вещах детей и контролировать процесс их одевания. Передача ребенка родителям в обязательном порядке. Краткая обратная связь по итогам дня. Продолжить формировать у детей основы культуры поведения и вежливого общения; напоминать о необходимости здороваться и прощаться				

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» – <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319>
2. Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования: Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348. – 2022. - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>
3. Об утверждении типовых учебных планов дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан: Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 декабря 2012 года № 557. – 2012. - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1200008275>
4. Об утверждении Типовых учебных программ дошкольного воспитания и обучения: Приказ и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 августа 2016 года № 499. – 2016. – <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>
5. Об утверждении Типовых правил деятельности организаций образования соответствующих типов и видов, за исключением организаций высшего и послевузовского образования: Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 31 августа 2022 года № 385. – 2022. - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029329>
6. Об утверждении перечня учебников и базовых учебников по отдельным предметам для организаций среднего образования, учебно-методических комплексов для дошкольных организаций, организаций среднего образования, в том числе в электронной форме: Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 22 мая 2020 года № 216. – 2020 - <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2000020708/history>
7. Аванесова В.Н. «Воспитание и обучение в разновозрастной группе». – М., 1979.
8. Доронова Т.Н. «Воспитание детей в малокомплектных дошкольных учреждениях». ж-л «Д/в» - 1984 - №2, с.46-50.
9. Минкина М.В. «Работа в разновозрастной группе д/с». – Минск, 1963.
10. Тимофеева Л.Л., Корнейчева Е.Е., Грачева Н.И. «Планирование образовательной деятельности с дошкольниками в режиме дня. Разновозрастная группа. Методическое пособие». М.: Центр педагогического образования, 2013

СОДЕРЖАНИЕ

1	Пояснительная записка	45
2	Организация деятельности разновозрастной группы	46
3	Основные подходы к организации воспитания и обучения детей в разновозрастной группе	47
4	Организация воспитательно-образовательного процесса в разновозрастной группе	48
5	Формы и средства воспитания и обучения в разновозрастных группах	51
6	Требования к созданию развивающей среды в разновозрастной группе	53
7	Организация режимных моментов в разновозрастной группе	56
8	Организация игровой деятельности в разновозрастной группе	62
9	Заключение	65
10	Приложение №1	67
11	Приложение №2	79
12	Список используемых источников	84